

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV Број 672
Субота, 14. новембар 1964.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

КАКО СЕ ТО ДОГОДИЛО, КАПЕТАНЕ!
ЈОШ СЕ НЕ ЗНА, СТИВЕ! АЛИ, ЗАРАЗА ЈЕ НЕКАКО ПРЕНЕТА НА САТЕЛИТ!

ОРЕКОМ, НАША САВЕЕТ ЈЕ ЧИСТА? МИ СМО У СТРОГОМ КАРАНТИНУ! НЕКО ДРУГИ ЈЕ БИО НЕМАРАЧ!

МОРАМ ПОЗВАТИ ФЛАШ... ДА ГА ПИТАМ ЗА САВЕЕТ! НЕ, НЕ СМЕМ МУ РЕКАТИ ДА ЈЕ СТИВ БИО ОВДЕ!

ДЕЈЛ, ЈЕСИ ЛИ ПРИМИЛА ИНТЕКЦИЈЕ ИНТЕРФЕРОНА?
НЕ... САДА КУОДМАХ, ФЛАШЕ!
НЕШТО НИЈЕ У РЕДУ?

ОПРОСТИ... ТЕЛЕФОНСКИ ПОЗИВ!
ОХ... СТИВ!
ИМАШ ДРУШТВО? ОПРОСТИ!

САЧЕ КАКУ НАПОЛУ, ДЕЈЛ...
НИЈЕ ПОТРЕБНО! ХТЕО САМ САМО ДА КАЖЕМ ДА СУ ОТКРИЛИ ДА ЈЕ ЈЕДАН ЛАБОРАТОРИЈСКИ ПОМОКНИК БИО НА ВАШЕМ САТЕЛИТУ! ВЕРУЈЕ СЕ ДА ЈЕ ОН ПРЕНЕО ЗАРАЗУ!

ТАКО СЕ БАР ПРИЧА, ДЕЈЛ! ОН ЈЕ КРИВ ЗА ИЗБИЈАЊЕ ЗАРАЗЕ КОД ВАС!
АКО ЈЕ ТО ТАЧНО, ИЗВЕШЉЕ ГА ПРЕД СУД!

МИСЛИШ ЛИ ДА СУ У ПРАВУ, СТИВЕ?
ОЛАШЕ! ДОБРО ЈЕ ДА СТЕ ТУ! ЖЕЛИМ ДА ОСЛОБОДИМ ДЕЈЛ БУТАЊА...

...ЗНАМ ДА МЕ ОНА НЕЊЕ ОДАТИ... АЛИ, ЈА САМ ПРОШЛЕ НОЋИ БИО ТАМО! ЈА САМ ПРЕНЕО ЗАРАЗУ!

ДЕЈЛ ЗНА ДА САМ НАПУСТИО КАРАНТИН И ДОШАО НА ВАШ САТЕЛИТ!

НЕ МОГУ ДОПУСТИТИ ДА ЗА ТО ОПТУЖЕ ДРУГОГ! ЕВО, САМ СЕ ПРИЈАВЉУЈЕМ!

ЧУЈЕТЕ ЛИ ГА? ЕВО ПАЦОВА! УБИЦА! СТИВЕ!

КРОЗ ВЕКОВЕ

ИЗ СТАРИХ ЛИСТОВА

Листајући старе листове и часописе и тражећи вести објављене пре равно сто година, у новембру 1864, одабрали смо неколико које ће, верујемо, бити занимљиве и данашњем читаоцу.

Берлин. Немачки апотекари прославиће ових дана 500-годишњицу оснивања своје корпорације. Прва апотека

у Немачкој била је основана у Виртембергу 1364. године. Али, један научник тврди да је у Багдаду постојала апотека још 765. године, у доба владавине калифа Алмансура.

Петроград. Позната је морнарска легенда о броду „Летећи Холандијин“ који се јавља морепловцима као весник буре и смрти. Та појава објашњава се за конама физике. Ваздух који се неравномерно хлади и загрева образује низ огледала која одражавају предмете који се налазе иза хоризонта.

Париз. — У првим вековима наше ере укупна количина злата у читавом свету имала је вредност од 7,5 милијарди франака, а сребра — 14 милијарди. Открићем Америке количина злата повећала се за 20 милијарди, а сребра само за три. Данас је вредност прерађеног злата достигла 51 милијарду, а сребра 52 милијарде франака.

Петроград. У царском Ермитажу спроведене су значајне реформе. Они који желе да посете галерије и музеје ви-

ше не налазе на препреке које су многе одвраћале од посета. Сада више није обавезно да сваки посетилац има на себи фрак.

У ОВОМ БРОЈУ: И ђаци одоше. Слеје шаховске игре. Скок преко океана. Из историје филма. Сасијанак Деда Мразева. Гусарски напад на разарач. Индијске приче. Весели са сликама.

Ripley's — Веровали или не!

НАЈЧУДНИЈА ПОМОРЕСКА БИТКА У ИСТОРИЈИ

ФЛОТУ КОМОДОРА ПЕРИЈА
КОЈИ ЈЕ 1854. ГОДИНЕ ОТВОРИО ВРАТА ЈАПАНА ЗАПАДНОМ СВЕТУ НАПАЛИ СУ МАЛИ САМПАНИ НАОРУЖАНИ САМО СЛАМНИМ КОНОПЦИМА
ЈАПАНЦИ, НЕ ЗНАЈУЋИ НИШТА О СИЛИ ПАРНИХ МАШИНА, ПОКУШАЛИ СУ ДА КОНОПЦИМА ЗАДРЖЕ ФРЕГАТЕ САСКВИХЕНУ (2 213 ТОНА) И ПАУХЕТЕН (2 182 ТОНЕ) АЛИ СУ СЕ СМРТНО УПЛАШИЛИ ОД БРОДСКИХ СИРЕНА И ОДУСТАЛИ СУ ОД СВОГ ПОКУШАЈА!

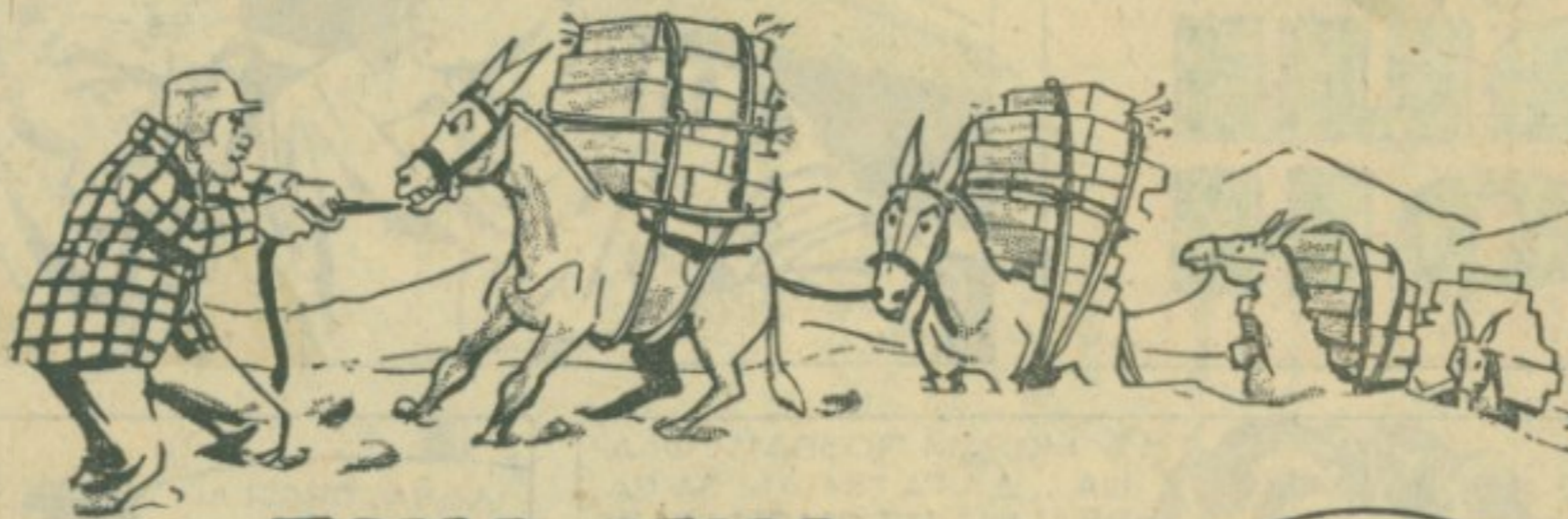
ЈУЖНОАМЕРИЧКА КАБУРЕ

НАЈМАЊА ЈЕ ОД СВИХ СОВА АЛИ НА ЊЕН ЗАПОВЕДНИЧКИ „ГЛАС“ ОБАВЕЗНО ДОЂУ НА ЗБОРНО МЕСТО СВЕ ПТИЦЕ КОЈЕ СУ ГА ЧУЛЕ

ВАТРЕНИ КОРАЛИ

ИЗ ЦРВЕНОГ МОРА ТОЛИКО ПАЛЕ ДА ЊИХОВ ДОДИР ИЗАЗИВА БОЛНЕ ОПЕКОТИНЕ, ПЛИКОВЕ И ТРАЖНЕ ОЖИЛЈКЕ

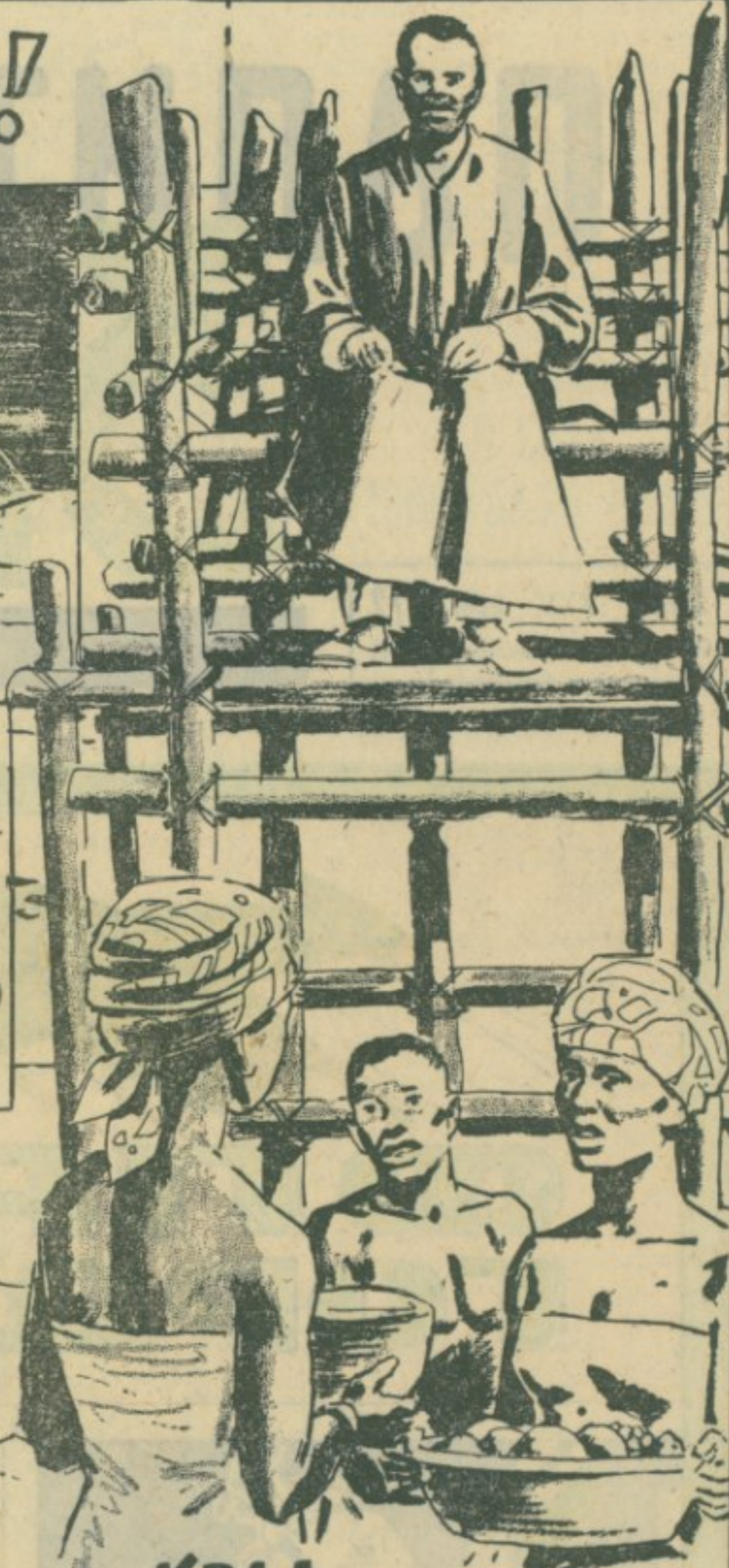

ТОНА СЕНА

ЧЕОПХОДНА ЈЕДНОМ ФАРМЕРУ У СНЕГОМ ЗАВЕЈАНОМ СИЛВЕР-ТОНУ (КОЛОРАДО) ЈЕР БИ МУ ЗТОКА УГИНУЛА ОД ГЛАДИ, ЗА ПАКОВАНА ЈЕ У МАЊЕ ПАКЕТЕ И ПРЕКО ПЛАНИНСКИХ ВРЕТИ ПРЕБАЧЕНА МАЗГАМА.
ПОШТАРИНА ЗА ПАКЕТЕ СТАЈАЛА ЈЕ 14 ДОЛАРА — МАДА ЈЕ ПОШТА ЗА УНАЈМЉЕНЕ МАЗГЕ МОРАЛА ДА ПЛАТИ 100 ДОЛАРА (1932)

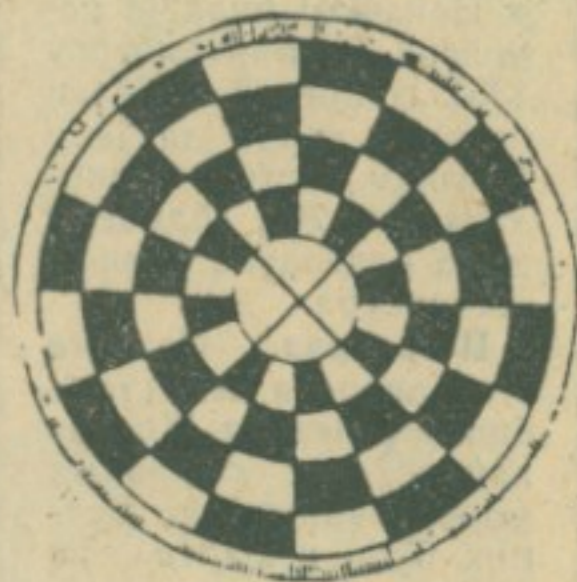

РУТИЈ
ЈЕ ЈЕДИНИ МИНЕРАЛ СЈАЈИЈИ ОД ДИЈАМАНТА

КРАЉ

АФРИЧКОГ ПЛЕМЕНА БУБИС ТОКОМ ЧИТАВЕ СВОЈЕ ВЛАДАВИНЕ СВАКОГ ДАНА СЕДИ НА НОВОМ ПРЕСТОЛУ СВАКЕ НОЋИ ЗА ЊЕГА СЕ ПРИПРЕМА НОВИ ТРОН

У БРИТАНСКОМ МУЗЕЈУ У ЛОНДОНУ ЧУВА СЕ, КАО ВЕЛИКА РЕТКОСТ, ЈЕДНА ОКРУГЛА ШАХОВСКА ТАБЛА

СЛЕПЕ ШАХОВСКЕ ПАРТИЈЕ

Збивања на шаховској табли најлакше схватају шаховски мајстори. Они се интензивно баве проучавањем и играњем шаха на лако могу да уоче могућности које даје позиција и да израчунају неку вишеспетезну комбинацију. Приликом прекида партије на турниру многи од њих за анализирање не употребљавају шаховску таблу. Они то чине на слепо. Табла им није потребна ни приликом прегледања партија из шаховских уџбеника и часописа. Као што музичари читају ноте, тако и они помоћу шаховских знакова репродукују остварења мајстора на 64 поља.

шло за руком да за 12 часова са успехом оконча игру са 52 противника. И поред тога, за људске појмове невероватног резултата, Флеш је у практичној игри, бар за сада, мајстор просечне вредности.

Тајна доброг играња шаха на слепо одавно је објашњена. Урођена моћ памћења и дуготрајна вежба су основа успеха. Добро здравље је такође важан чинилац због огромног напрезања у току једне утакмице са више противника. Поред тога важно је одабрати правилну тактику пред почетак утакмице. Аљехин је то чинио овако: на првих шест табли почињао је игру са краљевим пешаком, затим на наредних шест са краљичиним пешаком и тај однос се даље понављао. Задње две партије отварао је са пешаком испред краљичиног ловца. На тај начин у даљем току игре имао је олакшану оријентацију.

Играње шаха на слепо нема уметничку вредност. И најјачи мајстор тада игра много слабије. У Совјетском Савезу такве партије се уопште не играју, мада је њихов утицај на ширење шаха велики.

И на више табли се могуће једновремено играти шах. Забележено је да је још 1266. године у Фиренци одржана симултана утакмица на слепо. Као велики догађај сматрана је таква приредба француског мајстора из 18. века Филдора када је играо на 3 табле.

Нови шаховски рекорд поставио је Паулсен играјући у Њујорку 1857. године на 5 табли. Тај рекорд је био краток века. Наредне, 1858. године допутовао је из Америке у Европу двадесетогодишњи младић Пол Марфи. Његова блистава турнеја донела је и рекорд у игри на слепо. „Кафе де ла режанс“, омиљено састајалиште шахиста у Паризу живело је једне ноћи 10 часова у узбуђењу. Када је утакмица са 8 одабраних шахиста успешно окончана, одушевљени посматрачи овацијима су поздравили нови рекорд. Марфи се једва ослободио од својих поштовалаца и побегло у хотел. Сутрадан, потпуно одморан, издиктирао је секретару напамет свих 8 одиграних партија! Пуне 44 године требало је да протекну па да шаховски свет живи још једно узбуђење. У Москви, 1902. године, 30-годишњи Американец Пилсбери играо је једновремено на слепо на 22 табле.

Опет је даљи развој шаховског рекорда заустављен, али

играње шаха на слепо не. У августу 1914. године у Манхајму играо се међународни шаховски турнир. Први светски рат прекинуо је његов ток и његови учесници из Русије: Аљехин, Богољубов, Романовски, Рабинович и други били су од немачких власти интернирани и добили статус цивилних заробљеника. Заробљени шахисти наставили су са одигравањем шаховских турнира. Пошто нису имали шаховске табле, играли су на слепо. Будући светски првак Аљехин тада је први пут играо шах без гледања на таблу.

После ослобођења из заробљеништва он се као члан Црвеног крста нашао у лето 1916. године у Галицији. Ратне тешкоће ни овога пута нису га мимоишле. Задобио је тешку рану на леђима, па је месецима морао да лежи на помичан. Играње шаха олакшало му је дуге дане лечења. Месец дана лежао је у војној болници у Тарнопољу, где су га посећивали многи шахисти са којима је играо партије на слепо. Једна од најпознатијих је против Фелдта, коју је после дивне жртве скакача и краљице добио у 16 потеза.

Нове светске рекорде поставио је Аљехин 1924. године у Њујорку када је играо на 26 табли и 1925. године у Паризу. Приликом наступа у Паризу супротставило му се

28 играча од којих је 23 партије добио, три ремизирао и свега две изгубио. Међутим, његов ривал Чехословак Рети још исте године поправио је резултат играјући у Сао Паолу на слепо са 29 играча. Резултат је био процентуално слабији од Аљехиновог: 20 победа, 7 ремија и 2 пораза. Белгијанац Колтановски играо је у Анверсу 1931. године на слепо на 30 табли, а у Единбургу 1937. године на 34 табле. У међувремену, Аљехин је још једном заблестао у игри на слепо играјући у Чикагу 1933. године на 32 табле.

Границу светског рекорда померио је 1945. године Најдорф. У Буенос Аиресу играо је једновремено са 45 шахиста. Данас је светски рекордер мађарски интернационални мајстор Флеш коме је по-

ПРВИ ПУТ...

...магнезијумски блесак при фотографисању примењено је енглески научник Вилијам Крукс 1859. године, а непосредно после открића немачког научника Бунзена да магнезијум даје изванредно јаку светлост.

...означавање децималних разломака помоћу зареза предложио је француски математичар из XVI века Франциско Виета. Пре тога обележавање разломака било је веома компликовано. Тако, на пример, разломак 0,3469 писан је овако 3(1) 6(3) 9(4).

ТРАКТОР-ТАНДЕМ

Трактор-тандем није ђудског проналазача. Уједињавање две машине у један агрегат може много да да. Указала се, рецимо, потреба за изузетно великом вучном снагом: да ли због тога конструисати јаче моторе и организовати производњу нових трактора? Много је једноставније „удружити“ два трактора и начинити од њих једну „запегу“. Још је згод-

није сјединити два трактора у једно возило јер трактором-тандемом управља један човек.

Трактори-цинови нису често потребни. Најчешће се користе машине мале и средње јачине. Али, ако се за извесно време укаже потреба за „цином“, онда је много једноставније створити тракторски тандем, него добављати специјалну машину.

...математички знаци „плус“ и „минус“ срећу се у уџбенику аритметике Јохана Вилмана, који је штампан 1489. године у Лајпцигу. До тог времена ови су се знаци обележавали почетним словима речи „плус“ и „минус“.

...знак једнакости појавио се око 1550. године. Први пут се среће у Канторовој књизи „Историја математике“.

СКИЈАШКА СТАЗА НАД КРОВОВИМА

На крову једне робне куће у Бриселу саграђена је најоригиналнија надградња у граду. То је 35 метара дуга стаза за смучање. Смучке купљене у робној кући могу се одмах испробати на најлонској стази на крову.

МАЛЕ ИРОНИЈЕ СУДБИНЕ

У граду Миннеаполису, у америчкој савезној држави Миннесоти, један аутомобилист зауставио је своја кола на мосту, а затим се преко оградe бацао у реку Мисисипи да би спа-

сао једну жену која се давила. Када се вратио до својих кола, нашао је на „шофер-шајбни“ казнену цедуљицу због непрописног паркирања.

У граду Оклахоми неки пролазник узео је такси да би се одвезао до једног ноћног клуба. Кад је стигао, позвао је и возача да уђе с њим и полије

једну чашицу. Кад се окрепио, возач је од свог великодушног муштерије затражио 5.000 динара, тврдећи да се за толико „окрепуо“ таксиметар док се он задржавао у бару.

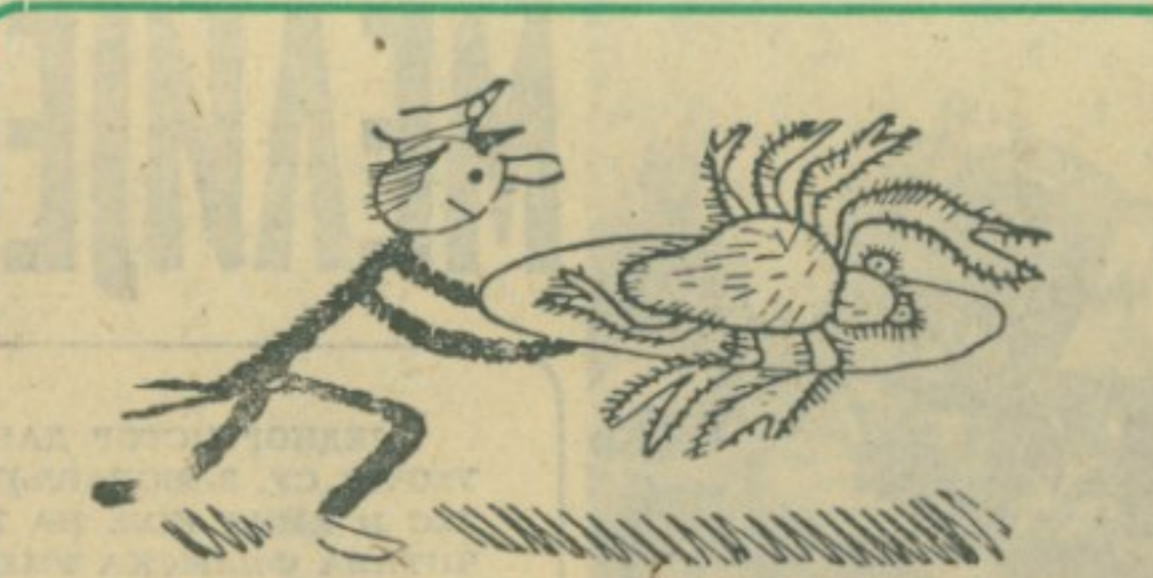
У граду Хајленд Парку, у Мичигену, један полицајац спустио је на тротоар две велике кесе пуне разних намирница да би потрчао за лоповом који је са својим пленом изле-

тео из неке радње. Полицајац је гонио преступника пуна два часа, а затим га је изгубио из вида. Кад се полицајац вратио, обе његове кесе биле су нишчале: неко их је у међувремену украо.

МУМИЈЕ И ЕЛЕКТРИЧНЕ ЖИЦЕ

Совјетски хемичар Абдула Султанов сматра да се у једној врсти перунике која расте у кинеској области Џунгарии крије једна од могућих варијанти одголетке египатских мумија, односно њихове дуговечности. Наиме, Султанов је утврдио да екстракт добијен из ове перунике штити тканине од труљења тако да се може претпоставити да су сличним екстрактом Египћани затапали тканину у коју су завијали мумије. Совјетски научник предложио је за овај екстракт савременији начин искористићавања. Наиме, у једној фабрици каблова у Ташкенту овим екстрактом ће се импрегнирати папирни омотач електричних жица.

ЕКСПОНАТИ НА ТАЊИРУ

Читав низ несрећа пратио је администрацију Лондонског акваријума која је поручила са Аљаске неколико краба једне нарочите врсте. Прва партија краба настрадала је за време великог земљотреса који је недавно задесио Аљаску. Друга је, погрешком, била упућена не у Лондон, већ у Ист-Лондон у Јужноафричкој Унији. Трећа

пошљика постала је жртва неспоразума: стјуард са брода којим је била упућена у Енглеску, припремио је крабе, као нарочиту посланицу, бродским путницима. Тек је четврта „порцијала“ срећно стигла на место одређења. Али, на сандуку је пошкљалац за сваки случај написао: „Па-жња! Животиње су заразне“.

Закон је закон

Од свих судија на свету, америчким судијама треба најмање завидети. Сједињене Америчке Државе држе један необичан светски рекорд: нигде на свету нема толико закона као у овој пространој савезној држави. Наиме, у Сједињеним Државама има 1.156.644 важећих закона и законских прописа тако их ни судија са најбољим памћењем не може све држати у глави. Многи од тих закона веома су чудни, а били су донети поводом овог или овог случаја и мада је потреба за њима давно отпаала, они ни до данас нису повучени.

У држави Флориди забрањено је хрвати ноћу, а у граду Бостону — купати се недељом.

А у граду Ногалесу, у држави Аризони, забрањено је употребљавати нараменице као праће.

У држави Охају забрањено је продавати и куповати кукурузно брашно недељом.

У држави Илиноису муштеријама је забрањено да спавају у берберници.

Уосталом, није ни чудо, ако се између милион и сто педесет хиљада закона нађе и која хиљада чудних, као ови које смо вам навели као примере.

КЛИЦЕ ЖИВОТА

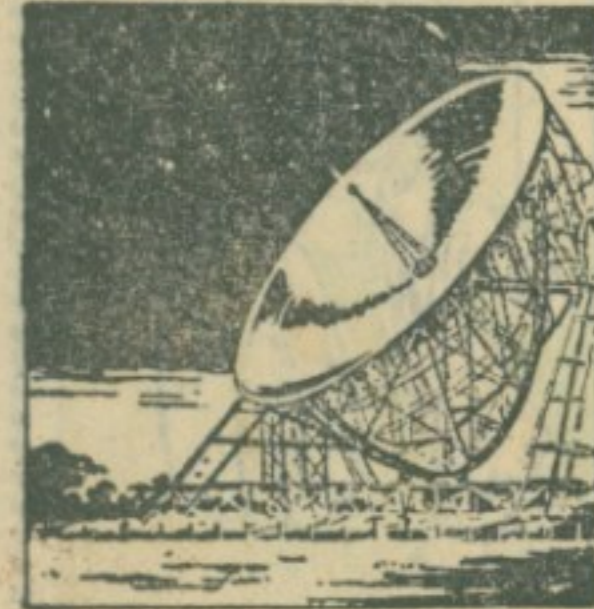
ЈЕДНА ЗАНИМЉИВА ТЕОРИЈА О РАЗВИТКУ ЖИВОТА У ВАСИОНИ.

1
Од најдавнијих времена човек је посматрао небо и питао се да ли можда живот постоји и на неком другом небеском телу осим на Земљи.

2
Приче о „летелим тањирима“ побудиле су машту појединца да поверује да постоје интелигентна бића и на другим звезданим системима.

3
Данас научници помоћу радио-телескопа пажљиво ослушкују звуке из васионе надајући се да ће ухватити шифроване поруке интелигентних бића са других планета.

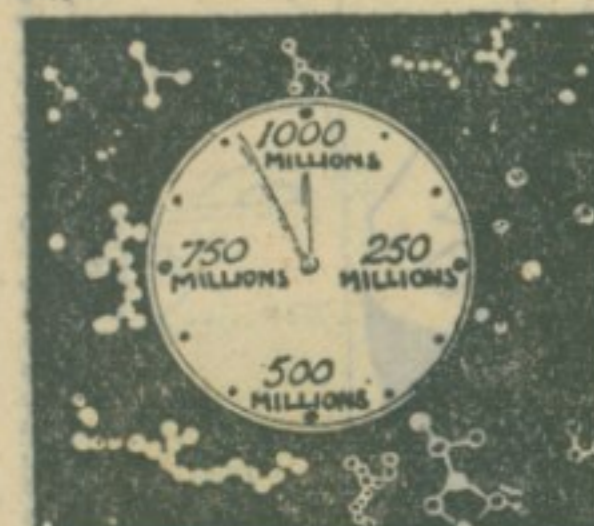
4
Астроном Том Голд, који ради на универзитету Корнел у Америци, створио је, можда, најзанимљивију теорију о начину на који се живот развија и шири васионом.

5
Теорија о ширењу живота у васиони која је сада углавном прихваћена заснива се на томе да се живот ствара деловањем Сунчевог зрачења на смешу разних гасова.

6
Голдова идеја састоји се у томе да у милионима могућих комбинација мешавина гасова, дође најзад до једне која доводи до стварања живих ћелија.

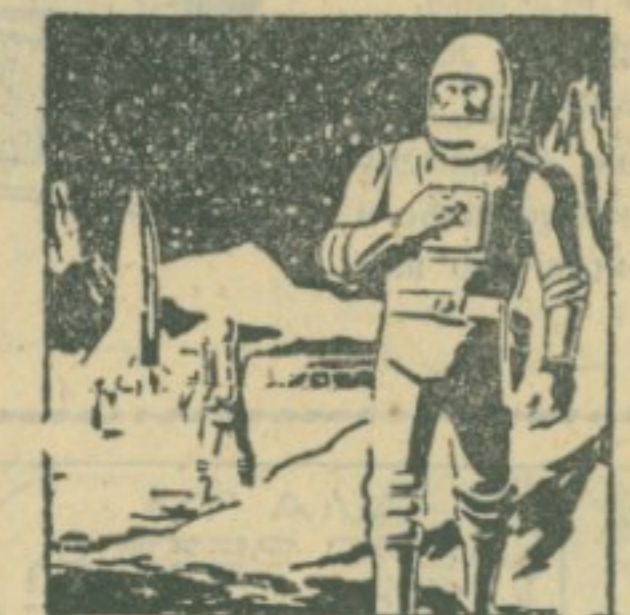

7
Кад се узму у обзир све могуће комбинације гасова и у-

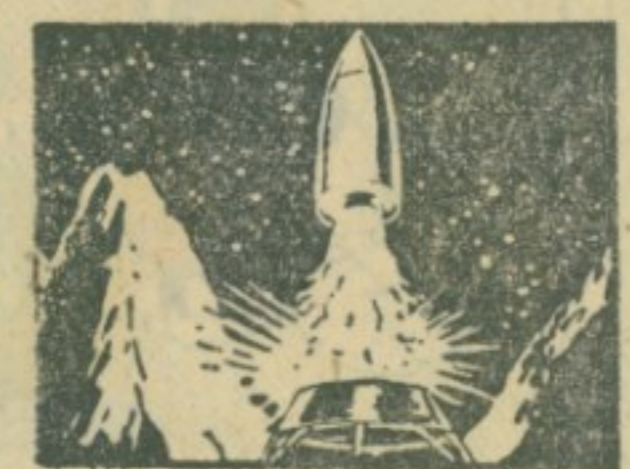
слова, произлази да је потребно да протекне један милион година да би се створила погодна комбинација.

8
Астроном Голд верује, поред тога, да се живот на Земљи могао развити много брже посредством свемирских путника који за собом остављају извесне бактерије.

9
Ово можемо лако схватити, ако помислимо на пример првих земаљских астронаута који треба да стигну на Месец, како се надамо, до краја ове деценије.

10
Упркос свих мера да се спречи загађење Месечеве површине, неке бактерије са одеда астронаута остаће на Месецу, а неке ће се можда размножавати упркос одсуству кисеоника на Месецу.

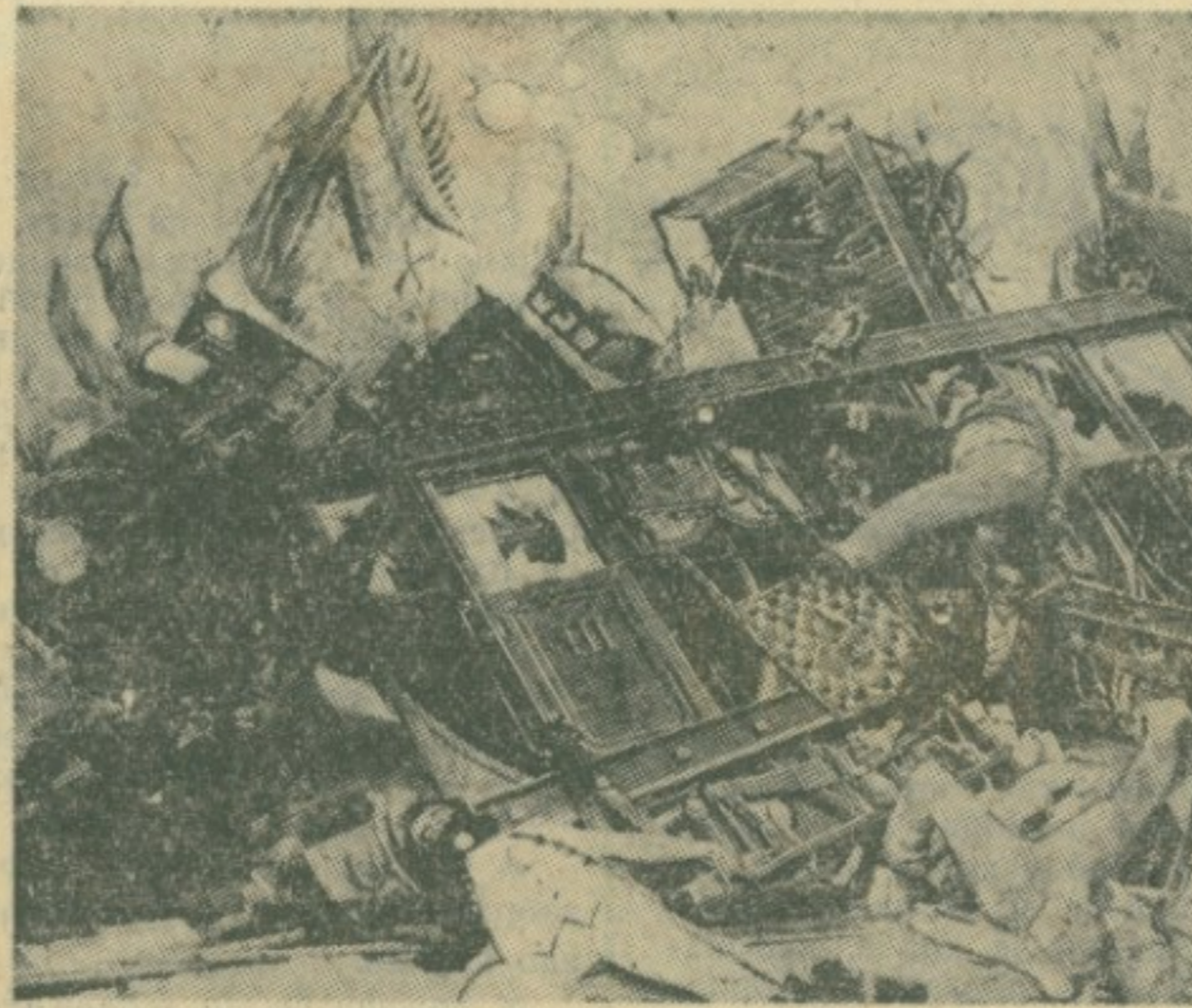
11
По Голдовој теорији нека непозната интелигентна бића спустила су се на Земљу пре много милиона година и то одмах пошто се на њој створила атмосфера.

12
Голд сматра да су та свемирски путници оставили су иза себе неке сићушне живе организме, исто онако као што ћемо и ми то учинити кад се спустимо на Месец.

13
Та бића пробавила су на Земљи извесно време надајући се да ће успети да створе своју колонију на нашој планети.

СЦЕНА ИЗ МЕЛИЈЕСОВОГ ФИЛМА „НЕМОГУЋЕ ПУТОВАЊЕ“

Крајем прошлог века радиле су у Европи и у Сједињеним Државама, независно једни од других, двадесетак проналазача. Током 1895. године јавили су се и први резултати, готово истовремено, на више страна, због чега ни данас није завршена борба за приоритет. Ипак, усвојено је да се као дан рођења кинематографије призна 25. децембар 1895. године, датум прве биоскопске представе лионских фабриканата, браће Лимијер у Гран кафеу у Паризу.

Публика у целом свету одушевљено је навалила у замрачене дворане да би видела „живе слике“. Сниматељи браће Лимијер и њихових конкурената размислили су се на сва четири континента да би снимали занимљиве догађаје: крунисање, елементарне катастрофе, карневалске свечаности, спортске приредбе и друго. После пар година интересовање гледалаца за живе слике почело је да опада. Оне су остале у домену документарног, те су се теме убрзо исцрпиле у сталном понављању. Изгледало је да ће кинематографија завршити као нека врста пролазне сензације.

Први филмски студио

Тада се појавио Жорж Мелијес који је осетио разноврсне могућности филмских апарата: да се помоћу њих може не само репродуковати живот, већ и испричати конструисани садржај. Ово је оначило почетак филмске уметности.

Цртач, декоратер и мађионичар, Мелијес постаје 1888. године директор офеенарског позоришта Робер Уден на Булевару Италијана у Паризу. Када су браћа Лимијер приказала своје прве „филмове“

14

Напуштајући Земљу ти свемирски путници оставили су иза себе неке сићушне живе организме, исто онако као што ћемо и ми то учинити кад се спустимо на Месец.

15

Прошли су милиони година и ишчезао је сваки траг свемирских путника, али је живот на нашој планети почео да се незадрживо развија.

имао је 34 године. Одушевљен њима одмах је затражио од њих да му продају апарате. Одбијен је, али је остао упоран. Набавио је апарате и траку из иностранства. Његови први филмови били су, слични осталима и служили за допуну програма и позоришту Робер Уден.

Изгледа да му је идеју за први трик на филму пружио случај. Пројектујући неки материјал снимљен на Тргу опере приметио је да се аутобус претворио у мртвачка кола. Установио је да се трака зауставила због дефекта у камери и он је одмах схватио да

МЕЛИЈЕС У ФИЛМУ „ОСВАЈАЊЕ ПОЛА“

филм даје изванредне могућности за извођење трикова на платну.

У Монтреу крај Париза, на имању свог оца, подигао је 1896. први филмски студио — барак од дасака, са стакленим кровом и великим прозорима. Ту је, радећи са неколико пријатеља који су били први глумци и техничари дао основе сценарију, режији, глуми, шминки, декору и осветљењу.

„Снимљено позориште“

Мелијесова продукција остаје увек „снимљено позориште“ како се и назива читав ова прва епоха кинематографије. Његови филмови састојали су се из 10 до 20 prizora. Сцена је била постављена као у позоришту, глумци су се кретали као по позорници, а камера је све то снимала са једног места, али уз безброј трикова: деформација слика, наопако снимање, успорен и убрзан ток, вожања. Није знао да створи речи и реченице; то ће учинити

МЕЛИЈЕС И КОЛ

ЈЕДНОГ ИСТОГ ДАНА, 21. ЈАНУАРА 1938. ГОДИНЕ, УМРЛИ СУ, ЗАБОРАВЉЕНИ ОД СВИХ — ЖОРЖ МЕЛИЈЕС И ЕМИЛ КОЛ. НА ЊИХОВОМ РАДУ ЗАСНИВА СЕ ЧИТАВА ФИЛМСКА УМЕТНОСТ И ИНДУСТРИЈА.

касније Американац Грифит, усавршавајући филмски језик монтажом повезивања. Најзначајније остварење у погледу инвентивности и трика био је филм „Пут на Месец“, снимљен 1902. године дугачак 280 метара.

Жалосни завршетак

После успеха у Европи и Америци, где је Мелијесово предузеће „Стар-филм“ имало филијалу, настале су материјалне тешкоће. „Стил“ бајки кога се Мелијес држао, превазиђен је. „Вилинско царство“, „Путовање кроз недостижно“, „1001 ноћ“, „Барон Минхаузен“ и слични нису могли да издрже конкуренцију серијских авантуристичких продукција предузећа „Пате“ и „Гомон“ у Француској и холивудских комичних филмова. Мелијес је пао под стечај, па је чак и негативе својих филмова (око 4.000) морао да прода на килограм. За време првог светског рата повукао

АУТОПОРТРЕТ МЕЛИЈЕСА

знатих карикатуриста Париза под именом Емил Кол.

Претеча кинематографије је свакако „оптичко позориште“ Француза Рејноа у музеју „Гревен“ у Паризу. Сликар Рејно израђивао је делимично успеле цртане пантомиме. После кратког времена у недостатку средстава престао је са радом. Кад су дошли Мелијесови филмови и основане прве филмске индустрије никоје није више падало на памет да прави цртане филмове.

Требало је прво спојити цртеж и фотографије. У њујоршким атељима „Витаграф“ откривен је 1907. године начин за снимање слике за сликом. Добијено је тако безброј трикова као: нож сам сече саламу, перо само пише. Кол, који је у то време покушавао да оствари цртани филм, применио је тајну овог изума у свом раду. Прва серија његових цртаних филмова са јунаком „Фантомеш“ одликовала се оригиналношћу сценарија и једноставношћу, и тек је данас јасан њихов утицај на велики део каснијих чак и модерних стилова. Помоћу исте технике снимљено је Кол и неколико филмова са луткама („Мали Фауст“, „Мали Шантеклер“) те се сматра и као проналазач овог жанра.

На позив цртача Мек Мануса отишао је 1912. у Сједињене Државе. Радећи са њим у атељима Форли створио је серију цртаних филмова са јунаком „Зозором“ и тиме ударио темеље америчком цртаном филму који је касније усавршио Флајшер и Дизни.

Емил Кол се 1914. године вратио у Француску. После примирја, амерички цртани филм стигао је на европско тржиште технички усавршен а Французи су тражили још путеве обичном филму. Оставши без капитала Кол напушта даљи рад 1921. године. Људи су га заборавили. Новине више нису писале о њему. И тек када је Волту Дизнију 1936. године додељена Легија части, неко се сетио да је то одликовање далеко пре заслужно изнемогли старац, који се тада борио у Паризу да заради насушни хлеб. Кол је пронађен, приређене су му добротворне представе, али праве хуманости није било.

Смештен је у исти дом у Орлију где се већ налазио Мелијес, и умро је истог дана кад и он, од опекотина јер му је пламен свеће захватио дугу седу браду.

ФРАГМЕНТИ ИЗ КОЛОВИХ ЦРТАНИХ ФИЛМОВА

Шта је ово? упитаће они наин најмлађи читаоци који не читају, него гледају Забавник, јер они још нису поили у школу. Шта је ово? упитаће они који већ добро читају и разумеју, али ће се насмејати када све прочитају и рећи ће на то није истина. Шта је ово? упитаће и мама

и тата, па ће се и они насмејати и рећи ће: „Баи је ово лепо“. Они ће све то добро разумети, јер ће у томе наћи нешто лепо, као што су нашли и у оним дневним бајкама које су у младости прочитали. Када смо добили ову слику, ми смо сматрали да је љупка и да ће многим послужити као украс за јелку, ако је прилепе на тврди картон. На питање „шта је ово?“, ми свима одговарамо: „Како јавља једна свемирска радио-станица недавно је на „Планети бајки“ одржала шира конференција Деда Мразева на којој су они направили велики план за дочек Нове године. На првом месту они ће пожелети свим људима да живе у миру и да што више раде да би боље живели. У плану за дочек Нове године Деда Мразеви су предвидели разноврсне поклоне који су добијени из свих земаља света и које ће они поделити свој деци. Свет је велик, а „Планета бајки“ налази се далеко, далеко у свемиру, па ће Деда Мразеви искористити васконске бродове да би на време стигли до све деце. Нама су већ јавили шта ћемо добити и већ смо примили поклон. Вас интересује каква је, а ми вам само можемо рећи да ћете то видети у идущем броју. Засад вас можемо само обавестити да је то једна лепа прича различна онима које објављујемо сваке године у ово доба и којима вам честитамо новогодишње празнике.

жита као украс за јелку, ако је прилепе на тврди картон. На питање „шта је ово?“, ми свима одговарамо: „Како јавља једна свемирска радио-станица недавно је на „Планети бајки“ одржала шира конференција Деда Мразева на којој су они направили велики план за дочек Нове године. На првом месту они ће пожелети свим људима да живе у миру и да што више раде да би боље живели. У плану за дочек Нове године Деда Мразеви су предвидели разноврсне поклоне који су добијени из свих земаља света и које ће они поделити свој деци. Свет је велик, а „Планета бајки“ налази се далеко, далеко у свемиру, па ће Деда Мразеви искористити васконске бродове да би на време стигли до све деце. Нама су већ јавили шта ћемо добити и већ смо примили поклон. Вас интересује каква је, а ми вам само можемо рећи да ћете то видети у идущем броју. Засад вас можемо само обавестити да је то једна лепа прича различна онима које објављујемо сваке године у ово доба и којима вам честитамо новогодишње празнике.

свој деци. Свет је велик, а „Планета бајки“ налази се далеко, далеко у свемиру, па ће Деда Мразеви искористити васконске бродове да би на време стигли до све деце. Нама су већ јавили шта ћемо добити и већ смо примили поклон. Вас интересује каква је, а ми вам само можемо рећи да ћете то видети у идущем броју. Засад вас можемо само обавестити да је то једна лепа прича различна онима које објављујемо сваке године у ово доба и којима вам честитамо новогодишње празнике.

МАЛА — АЛИ СЛАВНА

Једина „циркуска“ школа у Европи за ђаке-основце припада великом међународном циркусу „Кроне“. Школа има свега дванаестак ђака различитих народности. Њихова учитељица, тридесетогодишња Ката-

рина Лицијер, говори течно шест језика. Наш снимак приказује један час који се одржава у свега 6 квадратних метара великој „учионици“, смешеној у циркуским колима број 100.

ДРВО КРАДЉИВАЦ

У близини места Коприкој, у Турској, била је направљена јавна чесма, покрај које се развила једна врба и у току времена обухватила целу чесму, тако да се добија утисак да вода тече из врбе. Чесма се једва види из стабла врбе.

ПОТЕРА ЗА ТИГРОМ WALT DISNEY

У СИВО ЈУТРО, ЈЕДАН ФАРМЕР ЈЕ СЛУШАО ПРВЕ РАДИО-ВЕСТИ...

...ГУВЕРНЕР ЈЕ ПОНУДИО ДА ПОШАЉЕ ТРУПЕ НАЦИОНАЛНЕ ГАРДЕ УГРОЖЕНОМ ОКРУГУ...

...АЛИ, ШЕРИФ ЈЕ ОДБИО. ОН СЕ БОЈИ ДА БИ ПОТЕРА МОГЛА ДА ОТЕРА ТИГРА У БРДА, А ТИМЕ БИ БИЛЕ УГРОЖЕНЕ УСАМЉЕНЕ ФАРМЕ...

СВАШТА ЧОВЕК ЧУЈЕ НА ОВОМ РАДИЈУ... ААА!

СРЕДИНОМ ПРЕПОДНЕВА, ЈЕДНА ТЕЛЕВИЗИЈСКА ЕКИПА ОРГАНИЗОВАЛА ЈЕ ЕМИСИЈУ ИЗ МАГЛОМ ПРИТИСНУТОГ ГРАДА...

ОВО ЈЕ ХРАБРА ДЕВОЈЧИЦА КОЈА СЕ СА ТИГРОМ НАШЛА ОЦИ У ОЦИ! ИСПРИЧАЈ НАМ О ТОМЕ. ЉУДИ...

ТИ БИ ВОЛЕЛА ДА ГА УХВАТЕ ЖИВОГ?

ТИ БИ ВОЛЕЛА ДА ГА УХВАТЕ ЖИВОГ?

У ЈЕДНОМ ГРАДУ НА ИСТОКУ...

ЈА БИХ ЖЕЛЕЛА ДА КУПИМ РАЈУ И ТИГРИЈЕ И ДА ИХ СМЕСТИМ У ЛЕП ЗООЛОШКИ ВРТ...

У ЈЕДНОМ ГРАДУ НА ЈУГУ...

...ТАКО ДА ЗЛИ ЉУДИ НЕ МОГУ ДА ИХ МУЧЕ И ДРАЖЕ...

ЉУЛИ! ТВОЈ ТАТА ЈЕ ШЕРИФ! ШТА ОН МИСЛИ О ТОМЕ?

ОХ, ИСТО ШТО И ЈА...

У ГУВЕРНЕРОВОМ КАБИНЕТУ...

И ТАТА ЖЕЛИ ДА ТИГРА УХВАТЕ ЖИВОГ... ЗАТО НИКО НЕ СМЕ ДА ГА УБИЈЕ...

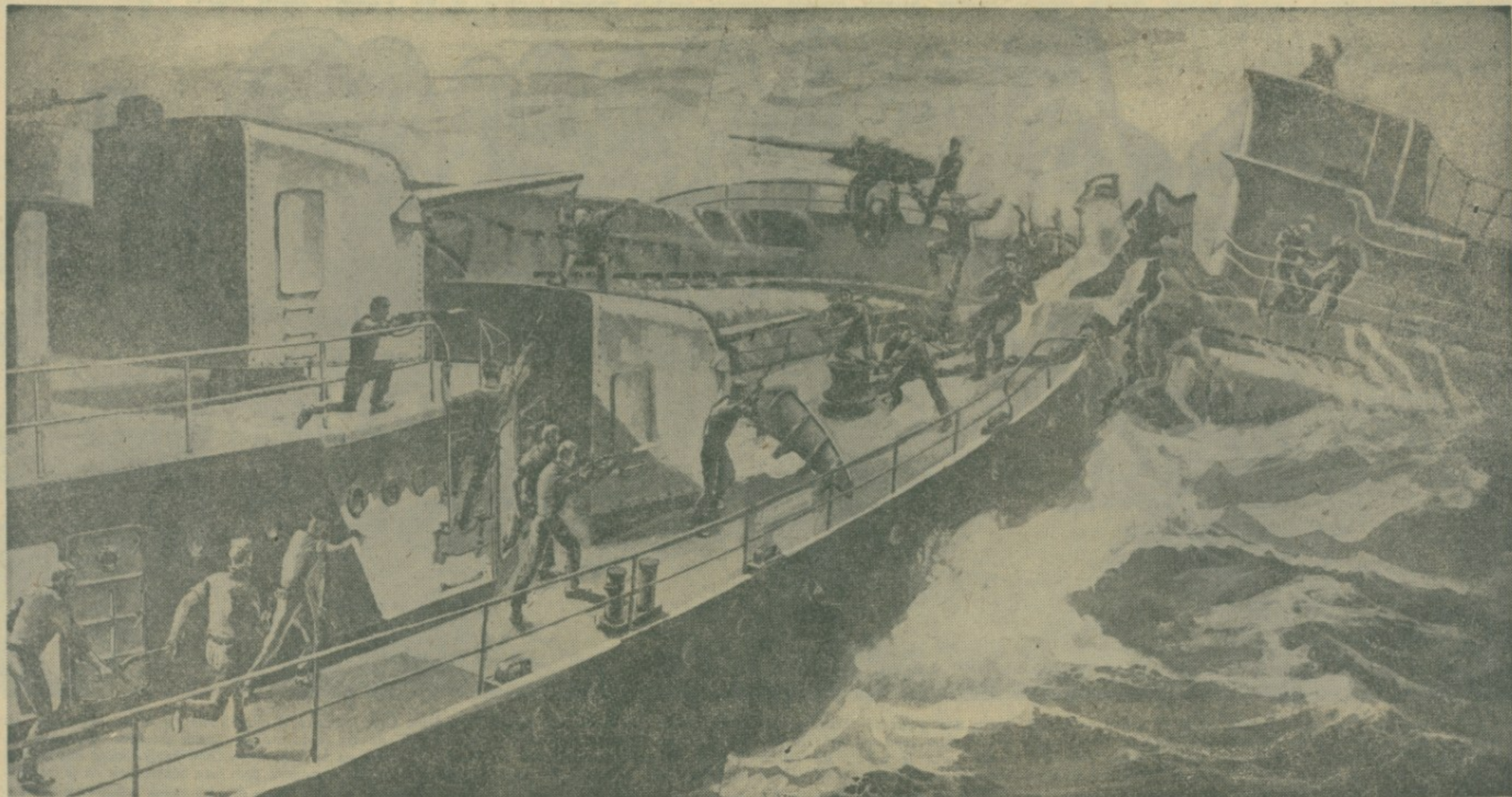
ШТА!

ПА ТОМ ИДИОТУ ОД ШЕРИФА ВИШЕ ЈЕ СТАЛО ДО ТИГРА НО ДО ЉУДИ!

МОРАМО НЕШТО ПРЕДУЗЕТИ!

ЗОВИТЕ ГЕНЕРАЛА ХАТОНА! ПОСЛАЉУ НАЦИОНАЛНУ ГАРДУ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

Ноћ — између 5. и 6. маја 1944. године — била је прилично ведром. Месећ се појављивао повременим иза растрканих облачића и осветљавао мирно море. Амерички разараач „Бакли“ готово је непомично стајао на води.

Неки савезнички авиони гоњили су тога дана после подне једну немачку подморницу у том делу мора. Разараач је чекао да се подморница појави из воде. Да не би одао место брода, командант је наредио да угасе мотор.

Момчад разараача нестрпљиво је ишчекивала да подморница изрони. Часови су пролазили. Изненада подморница је почела да се појављује на површини у близини разараача. Да ли јој је перископ био покварен или је капетан подморнице, заваран угашеним мотором разараача, био сигуран да у близини нема никакве опасности, то је било тешко рећи.

Кад је подморница потпуно изронила, појавио се један официр из куполе и, вероватно, тек тада је приметио разараач. Али, назад се није могло. За роњење је било сувише касно. Због тога је официр дао неки знак и посада подморнице почела је да искаче из куполе и трчи ка топу и митраљеу, који су се налазили на палуби подморнице. Врло брзо и веома прецизно хици су ударили по разараачу.

Али, ни посада разараача није спавала. Машине су стављене у покрет, а топови ступили у дејство. Међутим, да ли због велике брзине или узбуђења, први плотун са разараача је потпуно промашио. Док се посада спрема да испали нови плотун, разараач је већ јурну пуном брзином ка подморници, али у циклусу линији да би избегао торпеда са подморнице.

ГУСАРСКИ НАПАД НА РАЗАРАЧ

Ни други, ни трећи плотун нису били много боље подељени, тако да су само незнатно оштетили подморницу. Немци су боље гађали. Погодили су командни мост топовским хицем, а митраљеу нису дали никоме да се појави на палуби брода. Али, све су то били само очајнички покушаји Немаца да одложе своју пропаст. Разараач је јурио према подморници. Снажним ударом прамац разараача дубоко се забио у средину подморнице и просто је мапо подигао.

Потресена снажним ударом, посада подморнице престала је да пуца. Зачули су се гласови о предаји. Престанак ватре са подморнице утицао је да је и са разараача престала паљба. Али када се нико томе није надао, Немци су се

Пребацили на палубу разараача наоружани машинкама и револверима и одмах ступили у борбу. Иако су Американци брзо потражили заклон, ипак их је неколико било рањено, а двојица врло озбиљно.

То је био прави гусарски напад, само што су ови модерни гусари имали машинке и револвере, уместо ножа и мача. Изненађена посада разараача у почетку није знала како да се брани. Око тридесетак Немаца већ је било на

ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА ПОСАДА ПОГОЂЕНЕ НЕМАЧКЕ ПОДМОРНИЦЕ ПОКУШАЛА ЈЕ ДА ОТМЕ АМЕРИЧКИ РАЗАРАЧ ВОРЕЊИ СЕ ПРСА У ПРСА НА ПАЛУБИ РАЗАРАЧА.

палуби. Свој главни напад усмерили су на топове на предњем делу брода, који је бранила једна група морнара међу којима се истицала циновска фигура црнца Друда Перла. Добро заклоњени иза топова, Американци су некако одолевали нападима бранени се чиме су стигли.

Немци су тако снажно напали да посада топова сигурно не би дуго издржала, да се није нешто десило што је гусаре поколебало. Да би се од њих одбранио, капетан

разараача је наредио да његов брод крене уназад и да се тако одвоји од подморнице. Осетивши тај маневар Немци су потрчали ка подморници. Али, било је касно. Неколицина је покушала да скочи на палубу подморнице, али су пали у воду. Немци на палуби разараача били су ухваћени у клопку.

Видећи да им нема спаса, поново су јурили на топове. Да би им олакшали напад, преостали Немци на подморници поново су почели да тучу из топа и то топове на палуби. Али, у исто време тиме су отежали борбу и оним Немцима на броду да се више приближе топовима на палуби и изврше последњи напад. Убрзо са задњег дела брода Американци су почели да гађају подморницу и поса

де неколико добрих плотуна топ на подморници је ућуткан, а убрзо је почела и подморница да тоне.

Немци су поново јурили на посаду топова на предњем делу разараача. Један њихов официр видео је да је црнач Друд представљао главну сметњу њиховом надирању и почео је бесомучно да виче: „Помоли своју прљаву њушку црно песо да ти ја покажем како се гађа“.

Друду то није требало два пута поновити. Његови другови узалуд су покушавали да га задрже. Наоружан гвозденим шипком Друд је јурио на Немце. Срећом, са задњег дела брода отворена је митраљеска ватра на Немце, па су они почели да јуре тамо-амо тражећи неки заклон. Друд је јурио за њима тражећи оног официра и излазио је са ватри својих другова. Немац је покушавао да га заустави својом машинком, али вештим и брзим ударцем Друд му је шипком избио оружје из руке, а онда бацивши шипку, јурио је готорук на Немца. Овај је покушао да се одбрани, али без успеха. Напад снажног Црнца био је силовит. Вештим покретом шчепаво је Немца за врат и ноге, дигао га увис, па га бацно на остале Немце који су се били шћућурили иза куле за топове.

Смрћу официра престао је сваки отпор. Од тридесетак Немаца колико се било пошло на палубу разараача, само су петорица били у животу. Американци су имали седам мртвих и десетак рањених. Од посаде подморнице само је 12 било спасено. Остали су нестали у мору, пошто их је било немогуће наћи услед великог мрака, јер су се облаци већ били нагомилали на небу. Покушај отмице разараача завршио се катастрофално по морнаре гусаре.

Наравно, у таквој поворци мора бити реда, мада су мајмунска деца врло несташна и лакоумислена. Ако сасвим мало младунче учини каква погрешан корак или се из несташлука изложи било каквој опасности мајка ће му помоћи. Али ако је младунче веће па неће да слуша, мајка ће га доibro лупити. Јер, деца морају да слушају... то је, уосталом, и у њиховом интересу.

ДЕЦА МОРАЈУ ДА СЛУШАЈУ

само да не би одала и угрозила своје лисичиће. Вучица измршави до изнемоглости хране своје многобројно потомство: никад не окуси ни залогај пре но што нахрани своју „децу“.

Животиње показују задивљујућу храброст у одбрани својих младунаца. Питома кокошка ће се супротставити псу, ма како велик и страхан био, ако види да су јој пилићи у опасности. И дивља и пита тома крмача, чим јој прасе за скочи, залеће се бесно на нападача. Тешко оном ко би дирнуо мече ако је мајка у близини! Чак и плашљива зечица храбро скаче у одбрану свог зечета. Срна брани од лисице, па и пса, своје младунче, које лежи притајено на земљи — ударајући их својим оштрим копитима.

Од младунаца се тражи само једно: да слушају своје „родитеље“. И они то и раде, може се слободно рећи, много више него деца. На један једини знак препелице-мајке, сви њени пилићи — а има их двадесетак — послушно ће прилегнути у траву и притајити се без гласа, све док им мајка не да знак да устану кад опасност прође. Младе животиње много воле да се играју и несташне су као и деца. Моћни и достојанствени тата-лав са великим стрпљењем ће дозволити лавчету да се игра његовим репом, чак да га зубима вуче за уво, али када старом лаву досади и режањем да знак да је доста, ла

вић ће смећа послушати. Мали лисичићи неће изићи из јазбине ма како гладни били, ако им је мајка забранила.

Таквих и сличних примера има много. Како младунци науче да слушају? Нема сумње да у томе играју улогу праисконски инстинкти и нагони. У свирепој борби за самоодржање у питању је и сам опстанак ако се не држе одређених правила. Но животиње и „васпитавају“ своје младунце на послушност, било примором, било — кажњивањем. Вучица ће да уједи своје непослушно вуче, додуше не много, али таман толико да оно схвати да је погрешило. Доброћуд на слоница, којој међу предњим ногама корача мало слонче, јер је ту најбезбедније, удариће га не баш нежно својом тешком сурлом, ако се смета не врати на своје место кад му то нареди.

Посебно место у васпитању младунаца заузимају мајмуни. Они можда највише међу животињама воле своје младунце. Зато се за претерану љубав према деци и каже да је „мајмунска љубав“. Мајкашимпанзо пуне три године носе своје младунче на грудима и са њим у наручју се врло често пење по дрвећу. Управо је дирљиво са колико стрпљења и љубави она своје младунче учи да хода и са коликим уживањем га посматра када оно пође само. Горила, највећи међу мајмунима, гради гнезда од дебелог грања високо на дрвећу, у којима његова

породица проводи ноћ, док он спава на земљи испод стабла чувајући јој безбедност. Павијани, који живе у хордама од по неколико породица, на својим путовањима и у потрази за храном држе све своје младунце у средини поворке. Најјачи мужјаци иду на челу и зачељу а женке са стране као бочна заштита.

Наравно, у таквој поворци мора бити реда, мада су мајмунска деца врло несташна и лакоумислена. Ако сасвим мало младунче учини каква погрешан корак или се из несташлука изложи било каквој опасности мајка ће му помоћи. Али ако је младунче веће па неће да слуша, мајка ће га доibro лупити. Јер, деца морају да слушају... то је, уосталом, и у њиховом интересу.

ВЕШТИНА УМРЕТИ

Једнога дана чувени француски глумац Талма (1763—1826) играо је на сцени и на крају је требало да умре од метка из пиштоља. Како је пиштољ заатајно, други глумац изгуби хладнокрвност и из све снаге удари Талму ногом. Да би публика ипак на крају видела да он умире а и да би оправдао поступак друга, велики глумац, падајући на земљу, повика:

— Ох! Ова ципела је отровна!

ТУНЕЛ ДО АФРИКЕ

У Мароку је основана једна компанија која планира да између Африке и Европе прокопа тунел. Тунел би водио испод Гибралтарског мореуза. Према већ израђеном плану

тунел би био дугачак 13 километара тако да једна међуконтинентално путовање не би трајало дуже од обичне цетње до предграђа.

НЕМОГУЋЕ

Једна стара дама посети чувеног филозофа Бертранда Расела и замоли га да јој каже каква разлика постоји између времена и вечности:

— Госпођо, — рече јој филозоф — кад бих ја узео времена да вам то објасним била би потребна читава вечност да разумете. А ми обоје за то немамо времена.

ШАЛА ФАТАМОРГАНЕ

Фатаморгана је на средњим географским ширинама веома ретка појава. Тим веће је било чуђење оних који су недавно из обале мора у Источној Немачкој сасвим јасно видели на хоризонту обрсе данске обале удаљене преко шездесет километара. Била је то права фатаморгана изазвана системом природних „огледала“ то јест атмосферских слојева с великом температурном разликом, који је предмете иза хоризонта учинио видљивим.

И ЂАЦИ ОДОШЕ

Батаљон стоји! Музика на чело четврте чете! У средину батаљона, да је сви добро чују. Трчећим кораком... Батаљон, напред!

Чим је завршена последња заједничка молитва, на благој падини испод штаба, батаљон се кренуо. Правац: железничка станица.

— Један, два; један, два... — уређују командири корак својих чета, кад музика заћути. Сваки жели да баш његова чета најбоље корача. Наизменично, оштро, високо и ритмично понављају:

— Лева, десна; лева, десна — онда прећуте два корака да би завршили отсечно, наглашено, кратко:

— Три, четири...
Ррс, ррс, ррс...
— Раме, раме, исприси се...

главу, главу горе. Кога тражиш? Шта пиша? Како газиш? Као по јајима... — Чинтаву придику држе командири. Све у ритму, све у ногу.

— Осто-јање, расто-јање, потиљак и равнаше. Један, два; један, два!

Ррс, ррс, ррс, ррс...
— Колоно, колоно, затегни колено, гољо, докторе, каме ралију ти бечку... три, четири!

— Еј... што би дике у војнике — запео за читава четири корака оно... Еј Срета, „Обилићев“ тенор. Онда прихватају остали. Сви. Шест чета, 1300 каплара.

— Хоћемо ли да порушимс Душанов мост?

Извијају се челни подофицири, режу ногама и избацују их као да се везане каналом, нешто дужим од корака, па пробају сваки корак да се везе ослободе, да је једним потезом откину.

— Аух, поднареднице, милу ти... месечину, куд се пењеш?

Куд се пењеш, српски те питам?...

Хиљаду и триста пари ногу ступају као један пар. Јечи царев мост. Као да се побија. Вардар занемео. Стао, изгледа.

— Питомца, — бобоња један баритон, — мушки, мушки гази. Немој да ми се ту, као флинта, ченгијаш. Немој да те сутра сабајле урамим у кочиће!

— Еј што би шкарта оста да се карта... Треште двошита и капицици. Зинули чађави хепенци.

— Гази, гази, гази, гази... Све тање и тање, — цичи један командир.

— Дроњо глумачка, Палаташевићу, промени ногу!

— С ким ћу, гос... потпоручнике?

Ррс, ррс, ррс, ррс...

Колона се ујединачено повија као леса, газе ђаци немилу. Чврсто мушки. Не маре ни за клинце на ђоновима, ни за стопала, ни за неравну српску кадмру. Ваља објавити, објаснити, оправдати и себи и старешинама и целом Скопљу, пријатељима и непријатељима, девојкама, свима и свакоме: прво, најмилије, најлепше, најпоносније унапређење. Каплари то, болан, про-

лазе; ђаци каплари, а не обична војска. Звездице све нове, добро учврштене; пушчане циви под конач. Шајкача мало на једну обрву навучена. Чим се песма заврши, прихвати музика иза музике, четири корака па песма, добро увежбана, сложна, снажна, капларска. Срце порасло, пуне га груди.

На бојиште се иде. Право на положаје, у пешачке ровове за воднике.

Скопље на ногама. Све живо кренуло на станицу. Највише девојака: Шапчанке, Ваљевке, Београђанке, Смедеревке, из целе Србије избеглице. Где само толико цвеће пронађоше? Пуне им руке. Сви журе, журе, свак има неког свог да испрати, и они који немају никога, журе сви заједно.

Возови, састављени од сточних вагона, готови. Велике сјајне и влажне локомотиве, обавијене паром, спремане. Знак само чекају па да писну.

— Сине, Мико, још једанпут да те пољубим. Срећан ти пут.

— Хвала, мајко.

— Па, хајд, нека ти је бог у помоћ, Стево, пази на себе и... чувај се.

— Не брини, тата, нисам ја дете.

— Води рачуна о себи, Јаки, и гледај да не идеш баш много близу.

— Не бих ја... али они...

— Друзе, Перо, пиши...

— Е, то сад не могу; и војницима је забрањено док је воз у станици. После, док крене...

Заређали каплари па се са свима љубе. Онда лако и спретно сместили спрему и оружје.

— Еј, бре, емшерја, трчи ми купи две миликерц свеће оне кратке, фијакеријске.

„И ђаци одоше“ једна је од 24 приповетке Милана Р. Јањушевића, које су објављене под именом „1300 каплара“. То су сведочанства савременика из дана великих борби и искустава из првог светског рата. „Ових дана навршава се 40 година од изласка ђачког батаљона на бојиште. Незнатног ратничког искуства и скромних војничких знања ђаци су тада, по уморним луковима, искрено разасули своју родољубиву младост... Изгинули су. Сећању на њих посвећујемо ове успомене“, каже писац у издању од 1954. године. Сада се од тог потресног догађаја навршава 50 година. Иначе, књига „1300 каплара“ изишла је 1939. године као 59 свеска „Наше књиге“, а 1940. изишло је и друго издање са 11 приповедака. Издање Српске књижевне задруге 1954. године допуњено је са 13 нових и дотад необјављених приповедака.

— Зар нема електрично осветљење у твојој фургоњу — ли?

— Осветљења нема, али зато има савршено централно хлађење.

— Пази, цвототање је забрањено. Има једна строга пов. наредба, да се трупе не би деморалисале. Оно ти, као један каст старешина можеш, по правилу службе трети део, имаш на то право; само неприметно и у себи.

Лагано се извлачи воз из простране и светле скопске станице. Каплари машу, шаљу пољупце, стежу једну шаку другом и тресу их као кад се рукују; хватају цвеће у капе. На некој гомили земље поред станице група девојака, заруделе као трешње. Диму се на врхове прстију, опире се и ослањају једна на другу да боље виде. Непрестано малу малим мокрим марамама. Кроз сузе враћају пољупце. Прстима шарају кроз ваздух, показују да очекују писмо, шире руке, још, још: да буде велико и опширно. А и оне ће исто тако опширно одговорити. Три прста горе, тако им бог помогао; закљичу се. Онда један дугачак грчевит пољубац са обе руке на уснама. Последњи.

— Војска се на целој бојној линији повлачи, артиљерија нема муниције, бацамо последње резерве, напуштамо без борбе сигурне положаје — шапућу боје обавештени.

— Ово нису коморијске вести, изгледа да је све истина, да је све озбиљно...

Ујединачено клопара весео ђачки воз кроз сива занемарена дуваништа.

На малој усамљеној станици испијена убраћена жена ћути уз ограду, тричка крај црне овештале шамије и загледа безбрижне, раскопчањих копарана, младиче како протрчавају за воду, вичу један другог, смеју се, траже где могу да купе дувана.

— Боже, како су весели! Један стари, у дугачком црном капуту, наرامује дуж воја, завирује у отворене фур-

гоне, распитује за некога. Машиновоћа у тешким сукњеним доколеницама и искривљеном кожном капуту нешто жустро објашњава дежурном чиновнику. Овај увлачи необријано лице у дигнуту јаку.

— Уђи у канцеларију да ти покажем наређење. Знаш ли ти откад ја дежурам? Не памтим кад сам се последњи пут изуо. Па ме нико не пита. А јеси ли чуо?... — онда му се примаче и нешто шапће.

У Нишу дуж задржавања. На станици вазар. И Ниш пун избеглица са севера, дознали да пролазе ђаци. Светле свеје избријана лица ђака каплара помешаних са грађанима, девојкама, ратницима, инвалидима. Једни трче у ресто раницу, други на чесму, кроз станицу. Свак по неког тражи. Купују, пазарују, цењају се, љубе, поздрављају и сви гласно и једновремено говоре.

— Каплар ђак Бата Давидовић, отац га тражи, — дере се један преко залогаја бурека; нагао се напред, са стране уста му каље маст, а на носу залепљено парче корице.

— Нема Бате у војсци, говело, него Миодраг. Шта ми тепаш? — објашњава један каплар таквим гласом да нико не би рекао да је и он једва пре два месеца навукао копоран.

Невешто се гурају старици. Старице снуздено ћуте и сваког војника загледају. Тргу се, трепћу, не могу одмах да познаду, кад тресне потпетицама и оштро поздраву поцрнео, ошишан, тазе каплар, њихов Душко. Пружају му дрхтаву стегнуту шаку:

— Да ти се нађе... Само добро завежи!

Девојке, сестре, рођаке, другарице, веренице смеју се кроз сузе силом, уздржавају се;

пружају својим ратницима плетене рукавице што су саме радиле, топле чарапе. Мајке носе завежљаје са вуњеним поткошулама, пешкирима и жуте картонске кутије, унакрст везане каналом, са колачима.

— Има и пита са орасима, ти то волиш. Баш ми је добро испала; а ораси дабе у Нишу. Може и дуго да стоји.

Оцеви стегли замотуљке са новцем; у кесицама има сребра и у хартији. Рат је. Брате им подрхтавају, не знају шта ће с рукама, јуначе се, говоре, а дижу главе и све некуд у страну, горе, гледају.

— А ово је дуван, Бајиновац. Знаш да ниси пушио... подај друговима који пуше.

Каплари весело, и некако слободно, тапшу по раменима своје старе. Да се не брину, све ће добро бити. Даће бог. Само док они стигну, тамо на бојиште. Додају један другоме чутурицу са ракијом, крсте се озбиљно, зично бришу грљњ рукавом од шинеле, па мало отпљусну, баш као прави стари војници! Нико да се намршти...

— Друзе, — добацује Душко Пустина Томи Главоњи, — молим те да ми даш шајкачу да је преправим на шинел.

— Чувај! Даље од вагонима! Ко путује изволте у колима!

— Аи, брате, све сам каплар! — извирује неки коњоводац из воза који само што је ушао у станицу.

Још дуго пишти локомотива, чак негде напред, далеко из дима. Звизне још једаред кратко и тргне. Тандрчу ланци и квачила, сустичу се и сударају одбојници, шкрипе осовине и кочице. Они на вратима од фургона прихватају другаре што ускачу, па се заносе, љуљају и сви заједно, смејући се, претурату унутра у фургон.

— До виђења у Пешти! Здравно, здравно! Срећан пут!

— Пиши, Боже, на Ниш преко теча Николе, и чувај се.

— Хоћеш ли карту са сликом или ово обично војничко писмо? — пита један из трећег фургона који баш наилази кад она завршава поруку.

— Поздрави теча Николау. — И тетку! — вичу двојица углас из његових леђа и гуше се некаквом погачом испуњеном кришкама кашкавала...

Клопарају и беспрекидно дрче дебела фургонска врата на точицима, сваки час се омичу и отварају. Свира ветар кроз светле пругасте пукотине и рупе од испалих сасушених чворова.

Куљају један изнад другог пепељасте клобуци захукталог љутог дима. Престижу се, надјачавају, ковитлају, па онда вуку дуж пруге кроз грање запуштених оголелих шљивика, поред испроваљених спарушних врзина и лагано топу по заборављеним кукурузима или нечујно замиру широм пустих непреораних стрњишта...

ОЛОВНА КИША

Према прорачунима стручњака са Више техничке школе у Калифорнији у Сједињеним Америчким Државама, на океане северне Земљине полулопте сваке године падне 50.000 тона олова. Основну масу

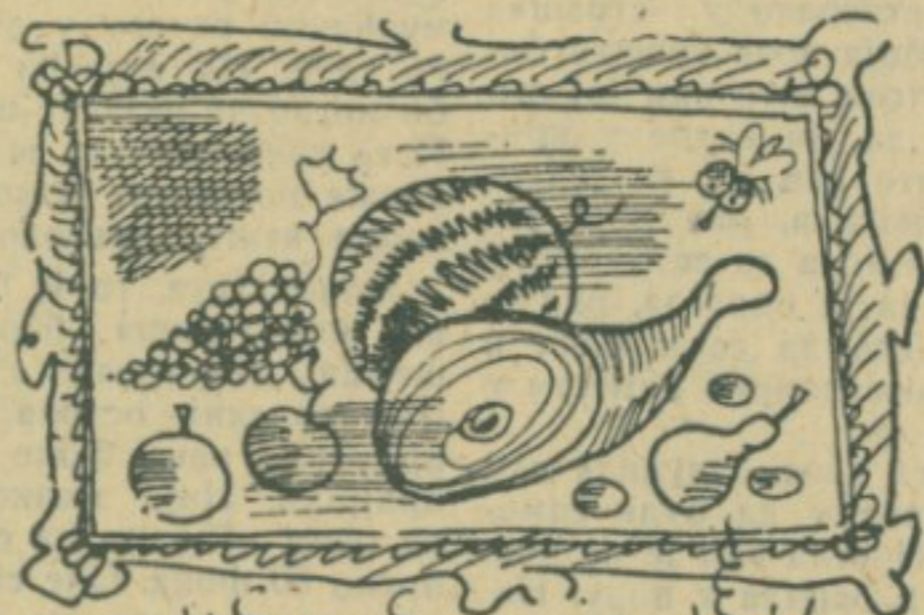
овог „талога“ чине честице из испушних аутомобилских гасова. Јер, да би рад мотора био постојан у бензин се обично додаје мала количина тетраетилолова.

СМРТ МУВАМА

Позната је „наклоност“ мува према сликама. Трагови те њихове наклоности могу понекад да сасвим упропасте слику.

Недавно је, међутим, у Француској, произведена нова врста боја које садрже веома јак отров, без-

опасан за људе и животиње, али зато веома опасан за инсекте. Те боје обрадују на површини слике танку, за наше око невидљиву скраму. Довољно је да се мува задржи на оваквој слици 15 секунди, па да угине.

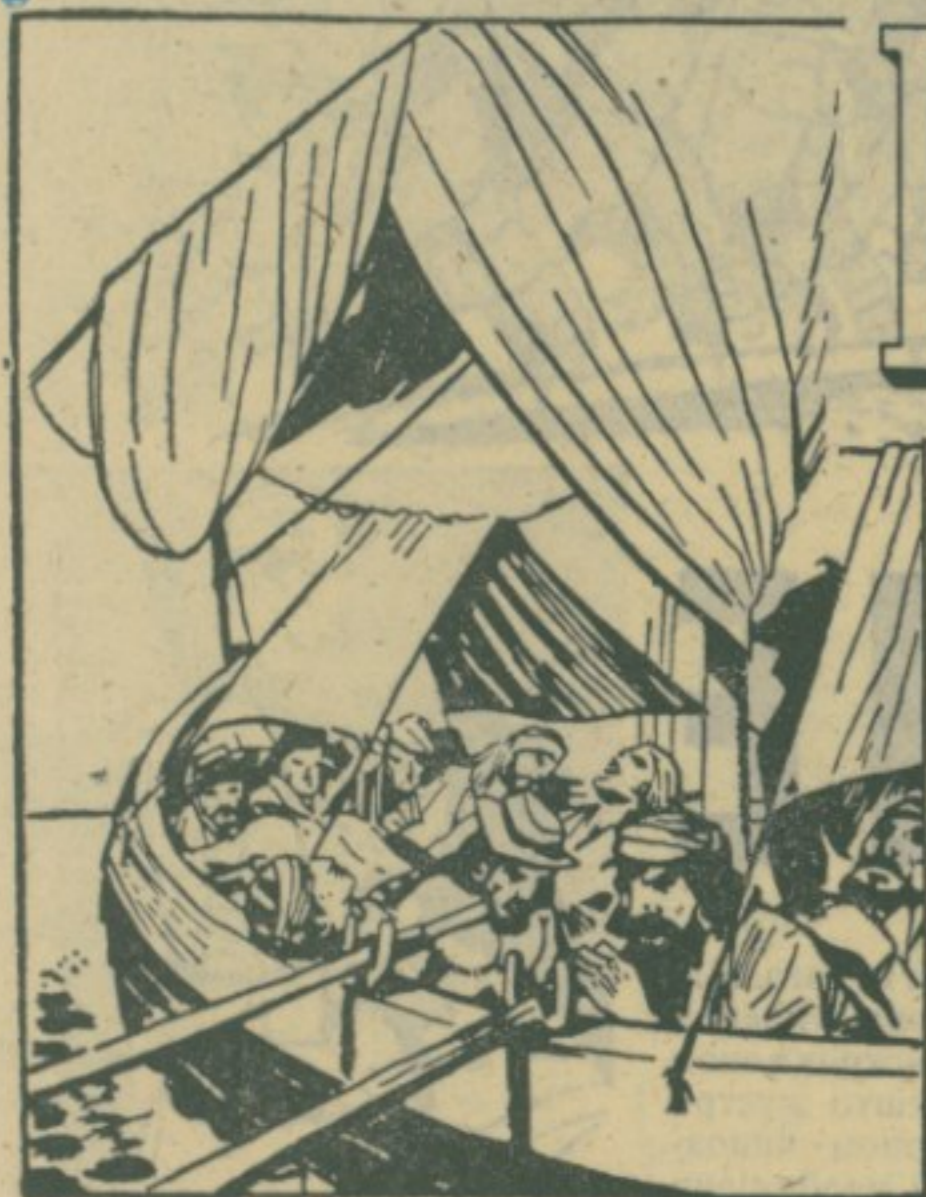

КО СУ БИЛИ ГУСАРИ

ПРЕДАЈА АДМИРАЛА

Боси, наоружани сабљама и пиштољима буканири прескочише ограду и ушуњаше се на палубу. Стражу су чувала само два човека и крманоси, али су били убијени пре него што су могли да пусте и један крик. Пирати се са оружјем у руци упутише право ка командантовој кабини чија врата извадише раменима. У кабини су шпански официри играли карте. Кад видеше наоружане пирате покушаше да се дигну и дохвате мачеве који су им висили окачени са стране, али Легран се приближи адмиралу и капери пиштољ у његове груди. Другог излаза није било: морали су се предати. Тако је мала група авантуриста освојила моћан брод велике шпанске флоте.

ЧАМАЦ ПЈЕРА ЛЕГРАНА

Једног жарког летњег дана 1656. године један чамац са двадесетак буканира, отиснуо се лагано од обале и ношен струјом кренуо ка пучини. Буканири, седећи покрај ивице чамца били су изгубили сву енергију и изгледало је да им је све свеједно. Али, за шефа су имали Франса Пјера Леграна који је требало пре свршетка овог дана да обави најсмелији задатак који су икад обалска браћа извршила.

ШПАНСКА ФЛОТА

Пред вече Легранову пажњу привуче нешто што се видело на хоризонту. Буканир се с муком диже и примети да је то моћна шпанска флота која је величанствено пловила. Последња галија, највећа, налазила се на великој удаљености од осталих бродова. Легран реши да је нападне, па шта буде. Он ули храброст својим људима указујући им на обиље које их чека, ако успеју и нареди да се лате весала.

БЕЗ ИЗГЛЕДА ЗА БЕКСТВО

Ноћ нагло паде, као и увек у тропима, а чамац већ приђе прамцу брода на коме нико није ни сањао о овом изненадном нападу. Буканири се тихо успузаше преко високог задњег дела великог брода. Пре него што се искрцао Легран пробуши отвор на дну свога чамца... и он лагано поче да тоне. Тако је уништена свака могућност за одступање: галија се морала освојити по сваку цену.

СВИ НА ОСТРВО КОРЊАЧА

Пјер Легран искрца своје заробљенике на обалама острва Еспањола, изузев неколицине који су били неопходни за управљање бродом. После овога уместо да се поново врати на Острво корњача, он подиже једра ка Европи и Француској, јер је постао доста богат и желео да мирно ту заврши остатак живота.

Новост о његовој смелости се рашири као муња и на Острво корњача почеше да долазе авантуристи свих врста и свих националности: пропали племићи, морнари-дезертери са ратних бродова, особе за којима је трагала полиција из разних земаља, робови избегли са плантажа, команданти без бродова. Све њих је привлачила жеља за једним: да се обогате без много труда и рада.

ПРИЧА О ФОКИ

Фоке спадају у онај мали број веома интелигентних животиња. У овом нанису објављујемо занимљивости о фоки Лори коју је одгајала нека Ровена Фар, на једној фарми у Шкотској.

Ровена Фар имала је десет година када је отишла код своје тетке на једну забачену фарму у Шкотској. Пуних седам година њих две су живеле у овој кришној, али неплодној области на северу Велике Британије, негде у шкотском горју. Најближи заселак био је удаљен око 15 километара. Зимом, кад падне снег, пут је недељама био непроходан. То је царство мира и самоће. Али, ту је било и животиња. На овој фарми гајене су многе припитомљене животиње међу којима су најпознатији били: пацов Роднеј, видре Гретел и Ханзел, веверице Кудверт и Сара, дрозд Брик и размажена фока Лори.

Знамо да су фоке интелигентне, али у овој причи о фоки Лори изнесене су такве занимљивости, да изгледају просто невероватне. Уосталом, пустимо да о њој прича Ровена Фар:

„Лори није имала срећу да проведе своје детињство код мајке. Једнога дана таласи узбураног мора одвојили су је и од мене и од мајке, али ја је, срећом, спасао и прихватио један риболовац. Она

је била обична беба-фока. Хранила сам је на цуцу млекоком помешаним са уљем. Брзо се навикла на ову храну и давала видне знаке напретка. Давала је и знаке да треба да је уземем у руке. Иначе, од гајити једну фоку није лака ствар. Када бих је и за тренутак оставила саму, она би блејала као беба-фока и то се брзо претварало у страшан лажеж. Моја прва грешка била је у томе што сам јој дозволила да ми седне у крило. Пошто сам јој то једанпут дозволила, она није више хтела тога да се одрекне. Па и када је одрасла, она је покушавала да се и мени и мојим посетиоцима намести у крило.

Једнога дана одлучила сам да је научим да буде самостална. Повела сам је на наш брод и бацила у воду. Неколико тренутака доцније она је плувала и вешто ронила. Сваког дана после тога провозила је читаве часове пливајући са видрама. Проблем исхране постао је много лакши, пошто је сама почела да хвата рибе.

Лори је брзо научила где се налази њен покривач у ко-

моди, па кад смо се враћали с мора, она га је сама узимала, стављала на под и легала на њега.

Научила сам је да иде и доноси разне предмете, а нарочито да узме писмо од поштар. Реаговала је и на 35 речи чије је значење тачно знала. Брзо је испојила и свој музички таленат. У њеном репертоару било је гроктања, хркања, лајања, маукања, јечања и звиждања који су се кретали од дубоког баса до сопрана. Дошла сам на идеју да Лори научи да „пева“ уз пратњу хармонике. За недељу дана она је могла да „отпева“ две арије „модерне музике“.

После једне вежбе у певању, Лори је научила да „свира“ у трубу и ксилофон. Једне вечери учествовала је и на музичком вечеру у дому мога тече. Ни највећи хор не би могао да надјача њен глас. Исто тако научила је и да се клиже по снегу. Изводила је веома веште вратоломије.

Једног лета, то је била наша пета година боравка на фарми, отпутовала сам до Шетландских острва да бих проучила како фоке живе у природи. Није тешко наићи на овим обалама на стада од преко 50 фока. Оне се коте у јуну и углавном на стенама. Од првог дана мала фока улази у воду са мајком. Првих недеља малој фоки прети опасност да је убије неки мужјак-фока.

На острву Бернере ухватила сам малу фоку са белом кожом и дала јој име Берни. Кад сам се вратила кући обе-

ћала сам тетку да ћу ову фоку вратити у океан, чим буде могла сама да се снађе. Лорине реакције биле су врло чудне. Дотада није била љубоморна ни на једног сисара.

Чим је Берни дошла у нашу кућу, Лори је одмах према њој испојила мржњу. Кад би неко од нас узео Берни у

крило, Лори би одмах почела бесно да лаје, а покушавала је да уједе малу фоку. Кад бисмо малу фоку повели на купање, Лори би је ухватила за реп и вукала, а Берни је страшно урала и морала сам да употребим весло да бих отерала Лори. Берни није могла да издржи овакав режим. После три недеље је угунила,

а Лори је тада постала весела и умиљата.

Седам година, колико је живела с нама, Лори је увек спавала у мојој соби. Док је била мала спавала је у једној повећој картонској кутији, доцније на бамбусовој асури, а понекад код ногу у мом кревету. Ниједан пас није био вернији и оданији од ове фо-

ке. На води сам је научила да плива поред чамца, да рони, а да при том не додирне чамца. Када бисмо ишли на излет, волела је да понесе чаршав од пластичне масе. На сувом је растакивала пакет, вадила посуђе и стављала на чаршав.

Али, природни нагон је јачи од свега. Једног дана кад смо се возили чамцем Лори је одлучила да нас напусти. Шта је био томе узрок, никад нисам могла да откријем. Једно је јасно, да сам с њом изгубила најбољег и најпаветнијег пријатеља кога сам икад имала међу животињама.

КАСНО ПРИЗНАЊЕ

Џорџ Клир из варошице Америке, на јужној обали Енглеске, педесет година је радио млеко и ми једном се није догодило да је закаснио или да је неку своју муштерију оставио без млека. Кад се недавно повукао на заслужени одмор могао је први пут слободно да се изјава:

— Не могу млеко ни да примирим, а стомак ми се окретао када сам морао да га пијем.

И САДА УПОТРЕБЉИВ НАЦРТ

Према плану Леонарда да Винчија од пре 461 године ученици у привреди једне фабрике у Ланбергу близу Штутгарта конструисали су машину за прављење турпија која готово самостално може да ради. Млади механичари су ову машину правили стриктно се придржавајући плана које је 1503. године лично нацртао сликар и генијални конструктор Леонардо да Винчи.

СВЕМУ ЈЕ КРИВА МАЧКА

Љутите ли се када вам пре ко екрана вашег телевизора прелети бела, дрхтава „муња“ или кад се звук за тренутак претвори у хаотично шкрипање, и то баш када је програм нарочито интересантан? Ако је тако и ако у кући имате мачку ода — исте рајте своју љубимцу. Јер, није искључено да је за сметње у тону и смици крива мачка.

Техничар Фред Ворд из Дербија, у Енглеској, који по дужности проводи часове и дане тражећи и отклањајући узроке сметњи у пријему телевизијских емисија, тврди да је то сасвим могућно. Ворд каже: „Недавно сам отишао на позив једног човека који се жално да непријатан звук свог телевизора и светле пруге сличне муњи. Неколико часова покушавао сам да пронађем узрок квару и тек увече открио сам да у суседној соби станује једна старија жена која је навикла да сваке вечери, док усамљена седи у наслоњачи, милује своју мачку. Електрицитет који настаје када се руком прелазе преко мачјег крзна утиче на телевизијски пријем.“

Пошто се никоме не може забранити да милује своју мачку, то Ворд препоручује онима чији су најближи суседи љубитељи ових животиња да набаве бољу телевизијску антену.

ПРИЧА О ПЛАВОМ ШАКАЛУ

ИНДИЈСКЕ ПРИЧЕ

МУДРЕ РИБЕ ИЛИ ГЛУПА ЖАБА

На периферији неког града настанио се шакал. Он се ничим није разликовао од својих сродника: био је исто тако плашљив и вечито гладан. Ноћу би шакал дукао улицама и пијацама тражећи шта би појео. Једне ноћи пуне месечине напао га је чопор пасадуталница.

У страху, шакал је шмугнуо испод првих вратница и, не снашавши се у дворшту, скочио је у огромно буре пуно плаве боје. Та кућа била је у ствари фарбарска радионица.

Пси су улетели за њим и, обилашавши неколико пута око бурета, отишли даље.

Оставши сам, лукави шакал извукао се из бурета и стао да бежи право у дунглу. Када су виделе плавог шакала, животиње су се уплашено оклониле.

— Гледајте! — викале су. — Каква дивна одећа! Није дан смртник још такву није понео! То је изасланик богова! Ко зна какав му је апетит? Чувајте се!

Шакал је сместа схватио да може да искористи њихову заблуду.

— Еј, ви, звери из дунгле! Ја сам ваш господар! Бог Индра види колика је ваша слабост и незнање па ме шаље да управљам вама! Одмах да сте сви дошли да подворење свом господару! — повика шакал претећи.

Животиње нису оклевалe. Тигар, леопард, лав и слон били су први који су се заклели на верност новом господару.

— Баш су глупани — зграњавао се шакал. — Зар сам никад могао и да помислим да ћу господарити лаву и тигру? Сад само да у нечему не погрешим.

И нови цар одмах је постао лав за првог министра и врховног саветника.

— А ти, тигре, — продужио је шакал — узми на себе чување и заштиту моје царске личности.

Леопарду је ставио у дужност бригу о царској трепези, а да би у двору и око њега била тишина, слон је добио место врховног вратара.

Шакале који су желели да добију неку згодну службицу, цар је отерао — бојао се

да ће га они открити — и за бранио им да му излазе пред очи. Плави шакал наслађивао се царским почастима, јео је ретка јела, посматрао невиђене прилике, а остале звери су му робовале.

Време је протичало. И једне ноћи из далеког шипраја до царског уха допрло је зов његове шакалице. Цареве очи напуниле су се сузама радостицама и, не владајући више собом, он јој је од

говорио шакалским завијањем. Министрима су се отвориле очи.

— Превара! Превара! — закрикао је лав поцрвеневши од беса и стида.

— То је шакал! — Тим горе за нас и наш углед — просиктао је тигар. — Ми смо осрамоћени! — и бацно се на шакала.

И мада је шакал молио за милост, слуге-улизице растргале су цара на комаде.

БРАЋА ПАПАГАЈИ

Некад давно живела је у тропској шуми папагајка са два птића. Младунци су расли и нестрпљиво су чекали када ће их мајка научити да лете. Али, догодило се другачије. Једном, кад је мајка отишла да тражи храну за своје младе, крај дрвета на коме је било гнездо, пролазили су ловци. Они су ухватили птиће, ставили их у кавезе и појели у град на пазар.

Вратанца на једном од кавеза нису се добро затварала. Птић је прхнуо из кавеза и сакрио се. Прошао је ту да неки пустињак, приметио шарену причу и подигао је с земље.

— Птић ће да порасте, научиће да говори и удепшаваће ми моју самоћу — помислио је и однео малог папагаја у своју колибу.

Ловце су на путу напали пљачкаши и папагај који је остао у кавезу доспео је разбојницима у руке...

Једном је владар тог краја залутао у лову и, тражећи пут, све је даље залазио у шуму. Најзад је у долини приметно светлост.

— Где је светлост тамо су и људи — помислио је раца и потерао коња према ватри. Светлост је била одблесак огња који су били запалили рацбојници. Лежали су око њега и спавали мртвим сном. Папагај, приметивши странца, пакосно је закричао.

— Хеј, овамо, овамо! Странца на коњу! Бежите га! Данаас ће он умрети.

— Како сам лако могао изгубити главу — помисли раца и ободо коња, па нестале у тамној ноћи.

Дуго је тако раца јахао. Најзад, пред јутро, стигао је до скромне пустињакове колибе. „Он зна пут па ће ме извести из шуме“, помислио је раца и сисао с коња. На крову колибе чукао је папагај. Угледавши странца, он је гостољубиво и пријатно запевао:

— Господару, уђите и одморите се мало.

Зачуди се раца томе, па помисли:

— Овај папагај и онај који живи код разбојника личе један на другог као две капље воде. Вероватно су браћа. Добро и зло из истог гнезда...

У једном језерцу у цунгли живе су две рибе чувене због своје учености. На чему је почивала та њихова слава нико тачно није знао, само њихов углед био је познат и признат. Једна риба се звала „Ох, како паметна“, а друга је носила вишта мање угледно име. „Ох, како довитљива“. Ма колико то изгледало чудно, оне су се снисходљиво понашале према једној простој, зеленој барској жаби која се необично поносила тим пријатељством.

Жаба се с поштовањем односила према својим угледним сусеткама и одушевљено им је говорила:

— Како је пријатно дружити се с таквим паметницама; од њих увек научим нешто ново, а знања није никад на претек.

Једне вечери на језеро су дошли рибари.

— Погледајте — рекли су. — Језерце је, очигледно, плитко и улов ће бити добар. У свитање ћемо поново доћи овамо и понећемо мреже.

Када су рибари отишли, прва је проговорила жаба:

— Пријатељице моје, ви

сте тако паметне и далеко-виде, посаветујте ми шта да радим.

„Ох, како довитљива“ се на смеја.

— Пријатељице моја, не треба се узбуђивати. Разуме се да ћу ја наћи неки излаз и то ће нас спасти.

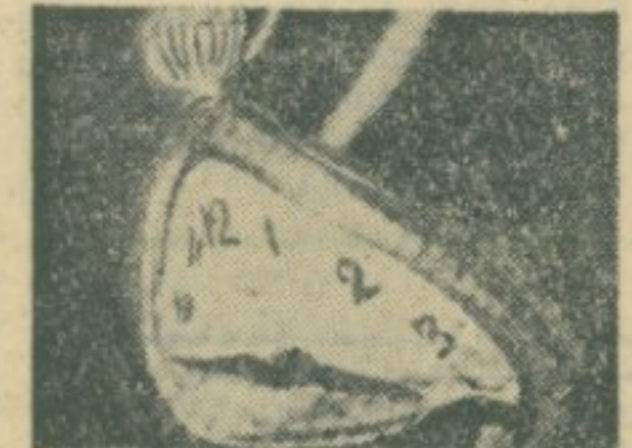
„Ох, како паметна“ се пожури да дола:

— Мудрост увек нађе излаз. Рибари ће заборавити пут и неће наћи језеро.

— Можда је и тако — замишљено им одговори жаба. — Што се мене тиче, ја ћу се с децом још данас преселити у друго језерце. Опрезност никад није наодмет.

Ујутру су рибари дошли, бацили мреже и уловили и рибе и ракове и корњаче. „Ох, како паметна“, праћкала се са свим осталим рибарицама на истој улици, а „Ох, како довитљива“ доживела је, због своје величине и тежине, нарочиту почаст: један рибар ју је носио на глави.

Жаба је помислила посматрала тужну поворку и, дубоко уздишући, оплакивала је своје умне и учене пријатељице.

И ТО СУ ЧАСОВНИЦИ

Часовник који није већи од велице у оку приказан је недавно на једној изложби у Енглеској. Механизам овог часовника састоји се од 74 дела укључујући ту и опругу која је пет пута тања од

власи са човекове главе. На истој изложби могао се видети и часовник израђен од пластичне масе. Овај часовник можете савијати, гужвати и давати му било какав облик, а да не ометете његов рад.

НИЈЕ ЧУДОВИШТЕ

На слици није приказано никакво чудовиште а још мање нека сцена из филма „Страве и ужаса“. У ствари то је лутка у комбинезону који је израђен за рад у атомској централни у Хатертону, у Енглеској.

НЕРВОЗА ПАСА

Према мишљењу једног психијатра из Филаделфије душевна узнемиреност или оубођење господара може се

утврдити чак и на основу проучавања понашања његовог пса или мачке.

ВРЕМЕЛЛОВ

ПО РОМАНУ Х. Ч ВЕЛСА

ДРЖАО САМ СЕ ЧИСТОТО ЈЕР ЈЕ МАШИНА ПОДРХТАВАЛА

ГЛЕДАО САМ КАКО ГОДИНЕ ЛЕТЕ КРАЈ МЕНЕ.

НАЈЗАД САМ ОПЕТ БИО У СВОЈОЈ ЛАБОРАТОРИЈИ... ОПЕТ У САДАШЊОСТИ.

СВЕ ЈЕ БИЛО КАО И ПРЕ. САМО СЕ МОЈ ВРЕМЕЛЛОВ ИЗ ЈУЖНОГ УГЛА ЛАБОРАТОРИЈЕ ПОМЕРИО У СЕВЕРОЗАПАДНИ.

ТАМО СУ ГА МОРЛОЦИ ПОМЕРИЛИ КАД СУ ГА ДОВУКЛИ У ПОДНОЖЈЕ ОНОГ СТРАШНОГ СПОМЕНИКА.

НЕВЕРОВАТНО!

НЕВЕРОВАТНО! ДА! МОЖЕТЕ ТО СМАТРАТИ И ЗА ЛАХ. АКО ЖЕЛТЕ! И МЕНИ ЈЕ ТЕШКО ДА ВЕРУЈЕМ, АЛИ...

ЈЕ ЛИ ТО ЦВЕКЕ КОЈЕ ТИ ЈЕ ВУНА ДАЛА ШТО СИ ЈОШ СПАСАО ЖИВОТ?

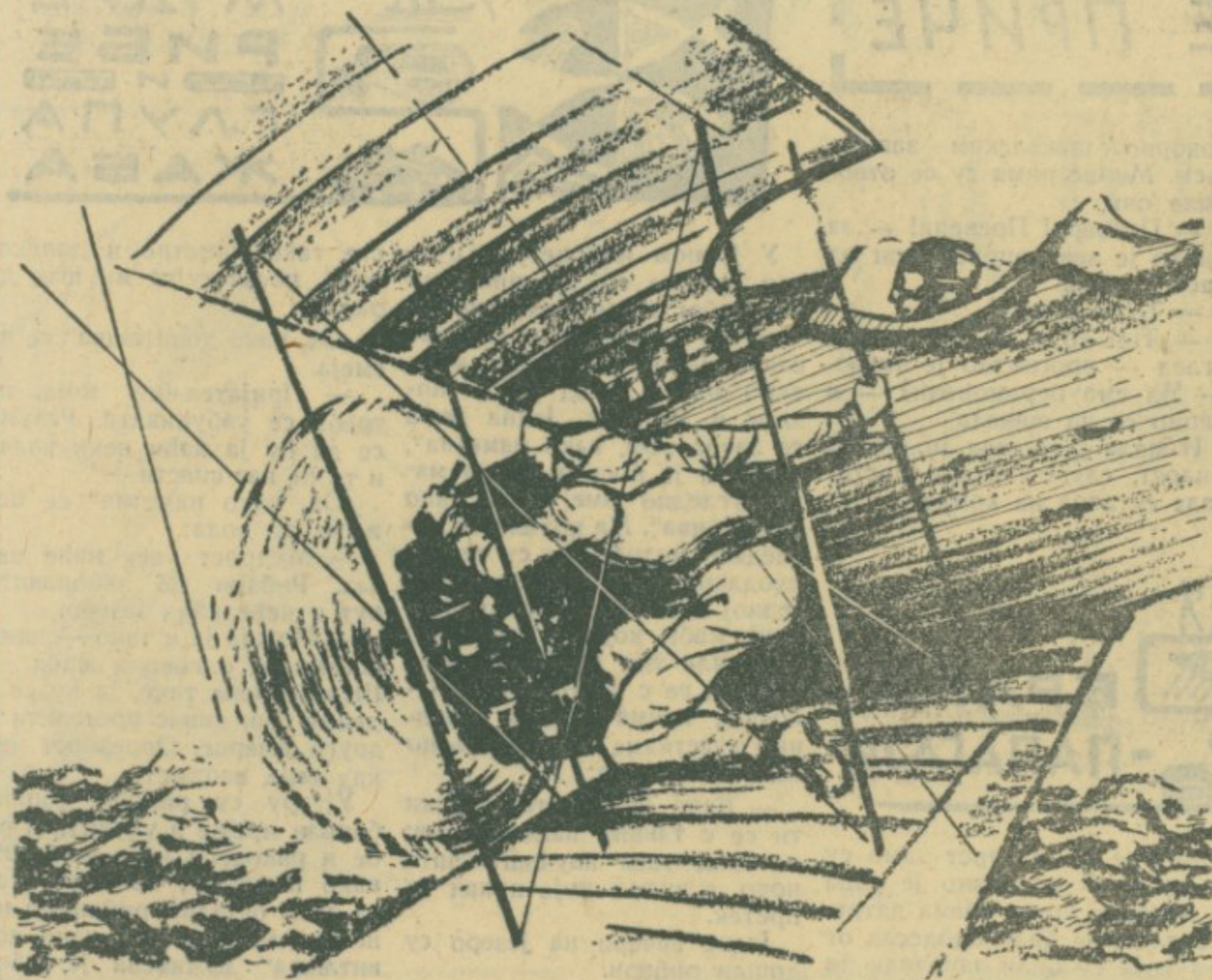
ДА...

ТО МИ ЈЕ ЈЕДИНА УСПОМЕНА НА МОЈЕ НЕВЕРОВАТНО ПУТОВАЊЕ У БУДУЊНОСТ И МАЛУ ДЕВОЈКУ ПО ИМЕНУ ВУНА!

КРАЈ

672

СКОК ПРЕКО ОКЕАНА

Од првог авиона с мотором до дана када је први пут један авион прелетео Атлантик, протекло је готово четрнаест година

Нудимо 10 хиљада фунти стерлинга ономе ко за седамдесет два часа пређе Атлантски океан од било које тачке у Сједињеним Америчким Државама до било које тачке у Великој Британији или Ирске — објавио је британски чувар печата лорд Нортклиф.

На Њуфаундленд стали су да пристижу будући учесници необичног такмичења. Лет преко Атлантика, који је на најужем месту широк 3.000 километара, представљао је у то време безуман подухват. Пилоти су се тада оријентисали према обичном компасу, а због близине магнетског пола ова направа могла је у Северном Атлантику да одвуче авион далеко од курса.

На овај цинковски ваздушни скок први су се осмелили Американци. Они су се одлучили да „иду“ на сигурно. Шеснаестог маја 1919. године истовремено су стартовала три авиона — три четворомоторне „летеће лађе“ како су неки називали хидроплане — које су могле да се спусте на океан. Дуж њихове планиране маршруте били су распоређени бродови америчке ратне морнарице да би могли пилотима да сачувају курс. Прву етапу пута од 3.000 километара — до Азорских острва — сва три зви она срећно су превалила. На другој етапи на два авиона догодило се квар и њихове посаде спасли су амерички бродови. Трећи хидроплан, којим је пилотирао Рид, стигао је 17. маја у Лисабон. Први пут у историји ваздух изнад Атлантика био је покорио. Међутим, Рид није добио награду, јер према условима конкурса међуетапна слетања нису била дозвољена.

Посаде три енглеска двокрилаца никако нису успевале да узлете због лошег времена. Пилоти су се осмелили тек 19. маја. У 15. часова и 48 минута пилот Хаукер и навигатор Макензи Грив, подигли су руке да последњи пут поздраве оне који су остали на земљи.

Хаукер је био задовољан почетком лета. Мотор је уједначено радио, време је било изврсно. Али, добро пилотово расположење трајало је свега четири часа: око авиона почели су се нагомилавати облаци кумулуси. Избора није било: морали су да улете у облаке.

Хаукер је дао знак навигатору да погледа табулу са кон тролним уређајима: казаљка термометра на систему за хлађење била је прешла црвену црту... Квар је био откључен тек после једног часа. Идућег јутра, одмах после изласка сунца, пред авионом је искрсла читава планина од облака. И када је авион улетео у њих, мотор је отказало.

Макензи Грив је ручном пумпом нагонно гориво у мотор. Али, успеха није било. Машина је падала и ево свега неколико метара испод ње претећи су се дизали таласи. И тада је мотор, уз тресак, поново прорадио...

Али, радост због овога није дуго трајала: апарат је изгубио много воде из уређаја за хлађење.

— Да ли ћемо долетети? — питао је Макензи Грив.

Хаукер је слегао раменима и смањио висину.

— Потражи погледом на пучини какв брод — позивао је окренувши се. Кроз неколико минута приметили су дански брод „Мери“. Двокрилац се спустио на воду поред самог брода. Тек што су се пилоти испели на брод, њихов авион је потонуо, и то свега на неколико стотина километара од обале Ирске.

Неколико часова после узлетања Хаукеровог авиона, на њуфаундленском аеродрому пришли су свом апарату Рајнхам и Морган. Да би тачно одредили курс према Енглеској, они су повели са собом шест голубова писмоноша с намером да на сваких 450 километара пуне по једног. Голуб ће, рачунали су, да полети право према свом голубарнику у Енглеској и тако им показати пут. Авион се дигао... Али, изненада га је захватио налет ветра и он је као камен пао на земљу. Гледаоци су потрчали према месту удеса и још издалека угледали су како се испод разлупаног авиона извлаче две фигуре. Пилоти су били само лако рањени.

Остала је још трећа, последња енглеска екипа: Џон Оллок и Артур Вајтс-Браун. Ова екипа стартовала је го тово читав месец касније. Двоседац је узлетео једног сунчаног јулског дана. Али, видик је ускоро застрла густа маглена завеса. Браун је одлучио да преко радија јави на Њуфаундленд своје координате и укључио је предајник. Не ради. Браун се нагнуо преко ивице кабине: мали пропелер генератора није се окретао. Био је то квар који се сада више није могао отклонити.

Авион је летео кроз маглу „на слепо“. Хладноћа је прилично сметала пилотима, јер батерије које су имале да напajaју спирале за загревање уграђене у њихова летачка одећа, такође нису биле у исправном стању.

Из магле су изишли пре него што је сунце зашло. Помоћу секстанта Браун је утврдио положај авиона. Затим се над бескрајним Атлантиком, над усамљеним авионом спустила ноћ. Облаци су опет прогутали авион.

Браун се нагнуо напред да би довикнуо Оллоку да мора

неизоставно да види звезде како би могао да провери курс. Двоседац је окомито полетео увис. Ево звезда! Курс је био исправан. Да би штедео гориво, Оллок се по-

ново спустио на 1.300 метара. На истоку се указало слабо севање. И наједном... улетели су у циклон.

Киша је шибила пилоте по лицу. Снажан налет ветра захватио је авион, притиснуо га према земљи. Стрелица висометра брзо се приближава вала нули. На свега неколико метара изнад узбурканог мора, Оллок је успео да „извуче“ машину.

По кабинџи је заиста зашустало снег. Крила су се покрила ледом, а мотори су радили „на прескок“. У једном тренутку Оллок је приметрио да се двоседац клати. Осврнуо се уназад и — скаменио се: Браун се већ пребацио преко ивице кабине. Рукавице је био скинуо. Посрћући, сишао је на доње крило: а затим се лагано спустио на колена. Држећи се чврсто за међукрилне подупираче, Браун је опрезно почео да се помиче. Оллок је уложио сву снагу да одржи авион у хоризонталном положају. И ево, Браун је стигао до мотора. Усред усковитланог ваздушног струјања што га је стварала елиса, он је стао да ножем гребе мотор. Затим на висини од хиљаду метара он је опрезно допузао назад и, скупивши све снаге, превалио се у кабину.

Пет пута је Артур Вајтс-Браун поновио своју опасну

„шетњу“ по крилу. Затим је довикнуо Оллоку:

— Морамо ниже да летимо. Тамо је ваздух топлији. Можда ћемо угледати неки пароброд.

Према његовом рачуну иза њих је већ било 2.700 километара. Обала Ирске требала је да се укаже сваки час...

Свануло је. Облаци су остали иза њих. Али, земља се нигде није видела. За тренутак је неустрашиве пилоте ухватила паника. Браун је погледао компас.

— Изгледа да смо мало скренули с курса — повикао је — Треба да летимо јужније! Оллок је послушао.

У осам часова и 15 минута Браун је угледао земљу. После десет минута они су већ пресекли линију ирске обале. Браун је стао да тражи погледом какв град. Али, свуда унаоколо ширила су се само зелена поља и сивомрки камени брежуљци. Затим су пилоти приметили радио-торањ. Авион је почео да се спушта а онда... налетео је на неку оgradu. Срећом, оба пилота остала су неповређена.

Није протекао ни пун час, а у Лондону су мали разносачи новина већ махали примерцима ванредног издања „Дејли мела“ и викали: — Атлантик је побеђен!

СТАЊ НА ТРГУ ЗАКЗИБАРА

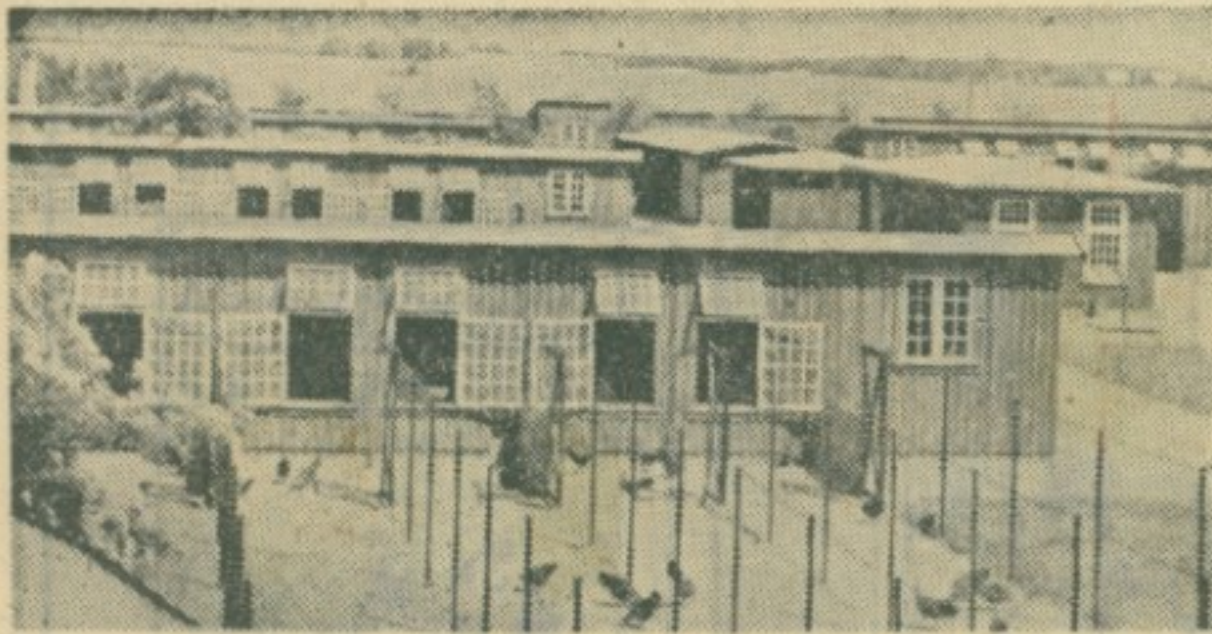
Пробивши се кроз уско-витлани дим, пламен је сунуо увис... Ватра која се све више разбукувала из сред градског трга није била праћена продорним сиренама ватрогасних кола већ лжујућим повицима окупљеног света.

Колица на два точка га којима изнурени домордац вуче путника, одавче су већ постала симболом

колонијализма. Због тога је нова држава Занзибар, чим је постала независна, одлучила да забрани употребу рикша као саобраћајног средства које повишава човека.

У центру града Занзибара била је запаљена огромна ломача од рикши. Двоколице које је вукао човек заменио је обичан такси-аутомобил.

УПОТРЕБА РАДИО-ТЕХНИКЕ У — ЖИВИНАРНИЦИМА

У неким местима државе Тексас у САД има неколико великих живинарника, и у сваком се годишње излеже милион до милион и по кокошију. За надгледање ових великих живинарника показала су се врло економична радио-фонска постројења која се већ иначе употребљавају у индустријским халама.

Из једне централе ставља се у погон цео уређај чија величина или до места где се пакују јаја, до магацина и других погона. Путем ових уређаја у централи се ослушкује у одређено време да ли треба на неком месту брзо упутити помоћ ма које врсте.

ЛЕТ »СОПСТВЕНИМ КРИЛИМА«

Према замисли америчких научника астронаути плана „гемини“ — програм по коме Американци желе да лансирају у космос два човека „близнака“ — биће снабдевени сваки са по једним ранцем у коме ће се налазити уређај за реактивно кретање, а имаће облик малог ручног мотора — ракете и биће снабдевени апаратима за управљање.

Космонаути снабдевени овим „ранцем“ моћи ће да напусте васионски брод у року од једног часа и да „лете“ на својим властитим крилима“ удаљени и до 350 метара од капсуле „гемини“. Овај уређај послужити ће космонаути да у космосу самостално лете и на тај начин монтирају и одржавају у исправном стању васионске платформе за пристајање ракете.

Њух микроба

Научници пољског Института за нафту установили су да се неке врсте анаеробних микроба могу употребити за истраживања нафте и подземног гаса. Наиме ти микроби живе и размножавају се у средини без кисеоника, а засићеној угљоводоничима, те им средина у којој има нафте и гаса сасвим одговара. Помоћу њих могу се открити и најмањи трагови гаса или нафте, јер у тој средини микроби почињу бурно да се размножавају.

РЕКЛАМА — ПРАВО У НОС

Једна робна кућа у Њујорку је да би побољшала продају недавно „позвала у помоћ“ и чудо мириса. Ароматична уља ставила је у вентилаторе и она су распрскавајући се својим мирисом мила купце.

Јесте ли већ чули да...

... да би се са Земље могао на Месецу видети човек, био би потребно...

бан телескоп који повећава бар 220.000 пута.

... један од најстаријих тзв. „хилибарских путева“ ишао је од Италије до Балтика, Ђили бар или јантар, веома тражен у оно време, куповали су на обалама Балтика римски трговци који су долазили кроз „Моравска врата“ у Карпатима, ишли Одром до Вроцлава и пролазећи кроз град Калиш, стизали до река Варте и Нотеса, а затим се пењали Вислом све до његовог извора.

... одрастао пас има исто толико зуба колико и човек.

... десно плућно крило код човека је веће запремине него лево, то јест лево има два, а десно три режња.

... у мањим енглеским местима поштари и данас употребљавају трубу којом обавештавају становнике да им ови могу предати писма и пакете које желе да пошаљу у друга места. Наиме, у многим

малим енглеским насељима нема поштанских сандучића.

... животиње ниже врсте имају веома слабо развијено памћење. Тако, на пример, буба балегар памти свега два десет минута пут којим треба да пређе да би дошла до хране.

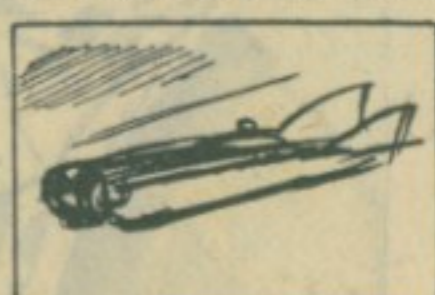
... највећи број производа — 84.000 — био је патентиран у Америци 1930. године, у жеку економске кризе.

... колибри може да лети и уназад.

... најређе дрво у Пољској је сенбор (pinus cembra), једна врста бора чија се зрна могу јести, а расте у Татрама близу језера Морско око. Међутим, најраширеније дрво је обичан бор који заузима 73% површине пољских шума.

... чувени аутомобил „Плава птица“, којим је Доналд Кембел недавно поставио нов светски рекорд фантастичном брзином од 648,58 километара на час, коштао је, заједно са трошковима око пројекто-

вања, израде и проба, скоро три милијарде динара.

Атомски реактор... за шроје

У САД је израђена серија пројеката нових бродова који ће се спуштати на дубине од неколико хиљада метара и носити посаду од 2 до 3 члана. Део тих пројеката већ је остварен или се налази у фази изградње.

Једна од тих пловних лабораторија — „Морски пас“ — започела је испитивање источне обале америчког континента. Брод су конструисали стручњаци Океанографског и научно истраживачког института у Вудхолу, у савезној држави Масачусетс. Брод има два велика „совина“

ока, снажан систем за осветљавање околине и унапред испружену механичку руку — хватач за узимање пробних узорака са морског дна.

Други бродови „Дубинска звезда“ има облик капље. Снабдевен је са два велика оква од плексигласа, снажним уређајима за осветљавање околине и хватачем.

Трећи брод за дубинска истраживања највећи је од свих конструисаних у САД. То је брод са атомским мотором, опремљен разноврсним истраживачким апаратима и тежак 2 тоне. Може да носи посаду

од три човека. То је уједно и први брод за дубинска истраживања саграђен од алуминијума, те се и зове „Алуминаут“.

Стручњаци једног предузећа планирају изградњу дубинске лабораторије за стационарна испитивања на морском дну. Лабораторија ће се снабдевати енергијом из малог атомског реактора. Она ће бити опремљена уређајем за подводно бушење морског дна, чији је циљ проналажење руда, а као веза са површином служиће јој покретни бродови типа „Морски пас“.

Сапун

— последња нада

Америчком млазном путничком авиону „Боинг — 707“ отказао је уређај за избацивање стајног трапа. Копенхагенски аеродром Каструп припремио се да дочека „инвалида“ на доста необичан начин, наиме, писту су прекрили сапуном. Чим је труп авиона додирнуо бетон, облак сапунске пене тренутно је обавио авион. Катастрофа је била избегнута.

ПРОИЗВОДЊА ШЕЊЕРА НА ХАВАЈИМА

Одлуком америчког конгреса 1959. године, Хавајска острва постала су 49. савезна држава САД. Главни производ ове земље је шећерна трска, из које се годишње добије преко 100 хиљада вагона шећера, а затим ананас, кафа, дуван, пиринач, памук и друго. По површини, ова држава је нешто већа од СР Црне Горе, као и по броју становника (углавном Јапанаца, Хавајаца, Филипинаца, Кинеза и нешто мало Американаца).

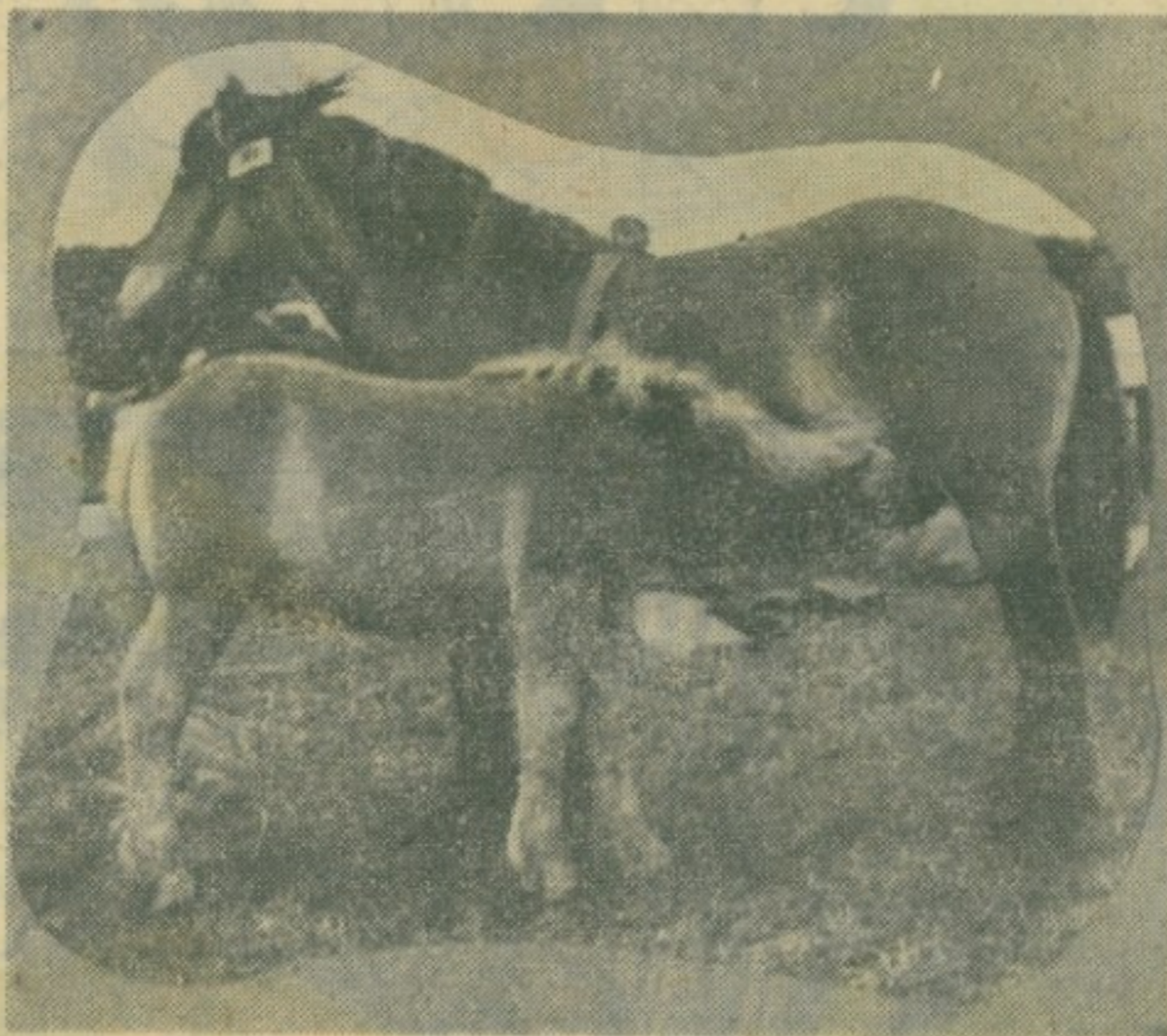
Хавајска индустрија шећера ангажовала је тамошње пољопривредне стручњаке, који су последњих година испитивали утицај дубоког орања на принос шећерне трске. Искуства у дубоком орању на 35 см и каснијем подривању земљишта до дубине 60 см показала су да се врши знатно нагомиланање земљишне влаге и да се принос шећерне трске, која у стабу у сржи има 17 до 18 одсто шећера, знатно повећава.

ЗА ИСХРАНУ ОДОЈЧАДИ: КОБИЊЕ МЛЕКО

По свом саставу, кобиње млеко је врло слично млеку жене: сувих материја има 9,7 одсто, беланчевина 1,9 одсто, масти 0,55 одсто и млечног шећера 7,1 одсто.

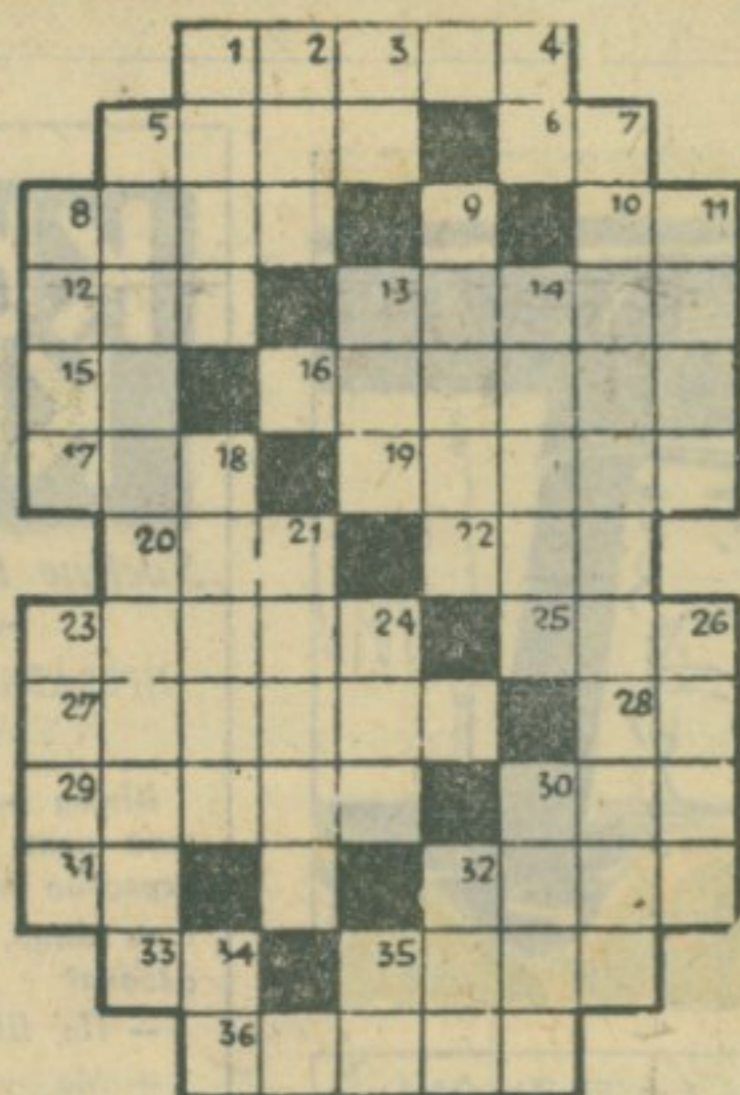
Исто тако је познато, да се за исхрану људи користи поред крављег млека још и млеко оваца, коза, биволица, зебу говечета, јака, џамиле и

кобиле. На основу горњих података вршени су експерименти у Немачкој. Постигнути резултати показују да се под одређеним условима кобиње млеко може користити за исхрану деце. Мужа кобила обавља се без икаквих потешкоћа, било да се изводи ручно или машински.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) врста по врба, 5) шибја, 6) китова кост у издрелу, 9) шумско дрво, 10) хемички знак за талијум, 12) раствор смоле у органским растворима, 13) завеса, 15) првак, 16) тропско дрво, 17) зимски спорт, 19) место на острву Брачу, 20) песма узвишена садржаја, 22) део течности, 23) један континент, 25) енглески морепловац и истраживач (Пем), 27) врста маршовског покрета у војсци, 28) показна заменица, 29) најраспрострањенија биљка, 30) ковитлац, вртлог, 31) узвик, 32) дрвено буре, 33) слово латинице, 35) врста колача, 36) стара руска мера за дужину.

Усправно: 1) тама, 2) ивица, 3) иницијали војвођанског комедиографа („Избирачица“), 4) хемички знак за злато, 5) равање дана, освит, 7) погрешан пут, 8) вест, 9) човек који мирно подноси невољу, 11) притока Северног мора, 13) усамљен, 14) згуснута водена пара у атмосфери, 18) врста песме, 21) једна од САД, 23) списи, 24) женско име, 26) омотач дрвета, 30) свитетски материјал, 32) морски сисар, 34) иницијали нашег савременог сликара и графичара, 35) скраћеница за „пост скриптум“.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) соко, 5) пара, 9) тврдишук, 10) река, 11) Етна, 12)

ар, 13) Нил, 15) ок, 16) сар, 18) сав, 20) реп, 22) Лир, 24) насртај, 26) Кун, 27) Арг, 29) тов, 31) Авр, 33) ме, 35) Вах, 37) ле, 38) идол, 40) Уран, 42) живахност, 43) Алек, 44) иста.

Усправно: 1) страст, 2) овера, 3) Крк, 4) одан, 5) пчела, 6) алт, 7) руно, 8) Акакир, 14) исправа, 17) Грант, 19) влага, 21) ес, 23) ил, 24) Ну, 25) тр, 26) Комижа, 28) Трента, 30) облак, 32) „Власт“, 34) едил, 36) Хуни, 39) ове, 41) Рос.

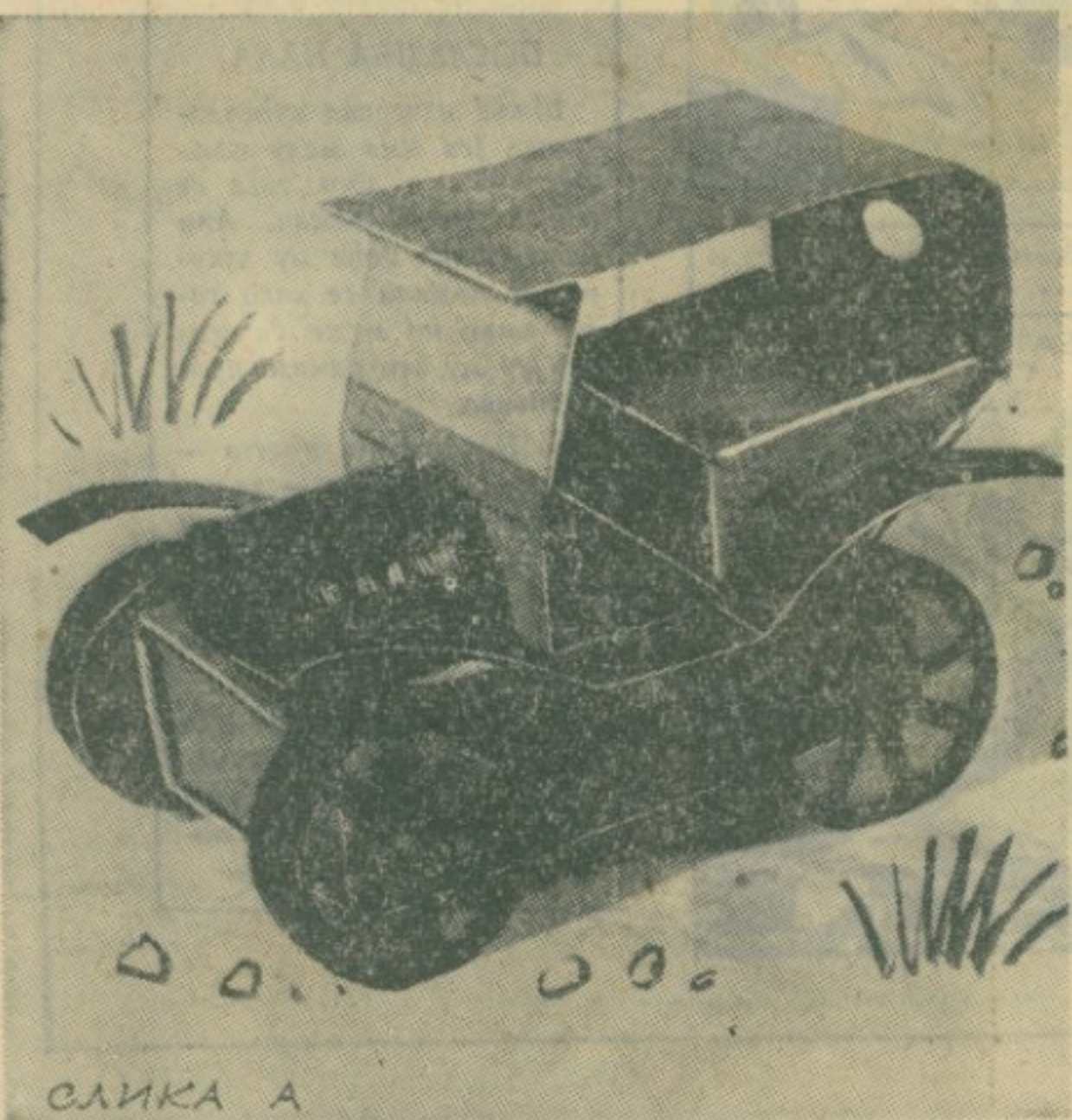
НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

АУТО ОД КУТИЈЕ ОД ШИБИЦА

Овај аутомобилчић не само да симпатично изгледа, већ може да буде и користан. Пошто му је шасија начињена од кутије од шиблица, може да послужи и као украс — упаљач на татином столу.

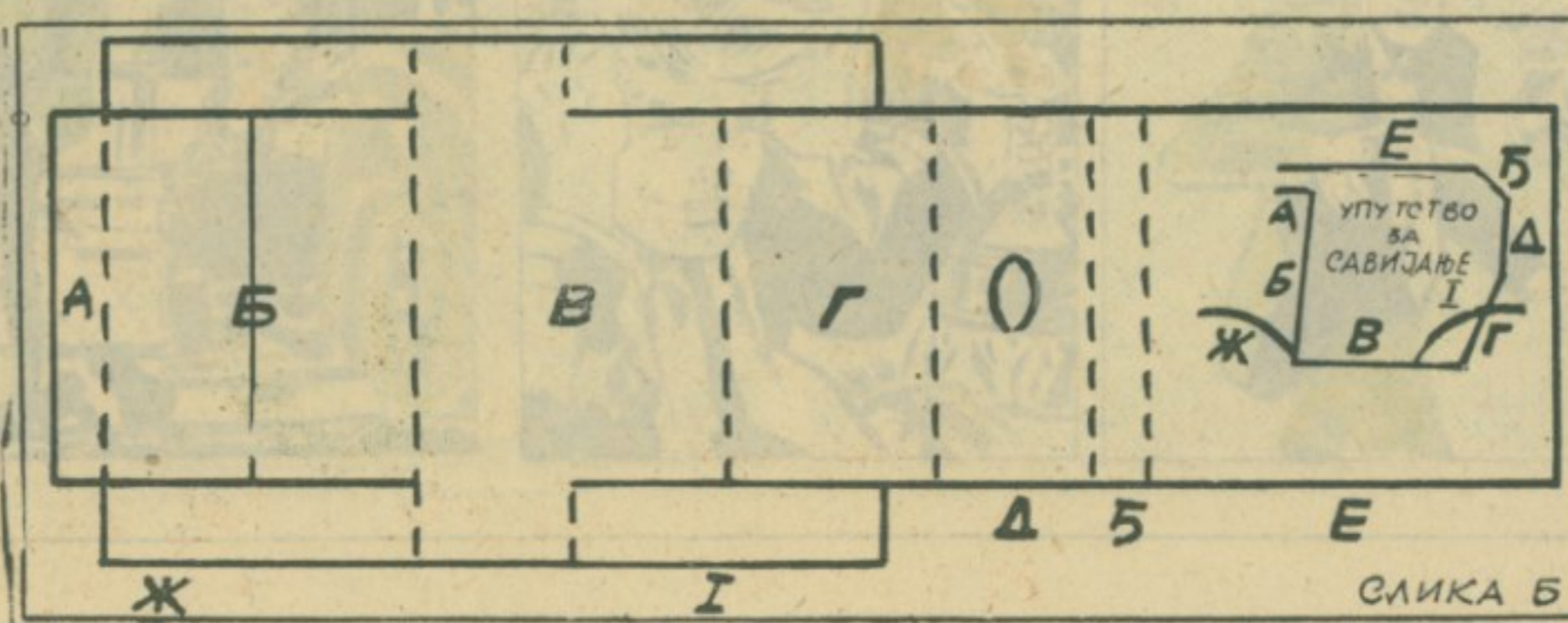
Од запущача од плуте исеците четири круга једнаке дебљине и на сваком црним тушем или ма-

стилом нацртајте „точак“. Затим ове точкове залепите на нову кутију од шиблица — шасију — као што видите на слици А. Поклопац на мотору начините од запущача од плуте пресеченог по дужини и залепљеног на горњем предњем делу шасије.

Каросерију направите према цртежу В, на папиру за цртање, за-

тим га пажљиво опсеците, савијте према плану и залепите на кутију од шиблице — шасију.

Ако желите да вам ауто лепше изгледа можете га обојити, а уколико вам се идеја учини занимљивом можете на истом принципу направити серију модела за вашу витрину са минијатурама.

ЦИХНИЗАР

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

ПРЕВАЗИШАО САМОГ СЕБЕ

Шиља ради у канцеларији неки хитан посао и нервозно каже колегиници:

— Мицо, где је моја оловка?

— Па, Шиљо, иза увета.

— Ма, у реду, али иза кога?

ЊЕГОВОЈ ПАТИ НИЈЕ

— Не пуним више! — каже Паја свом пријатељу који га једног јутра у канцеларији нуди цигаретом.

— Стварно? — пита га пријатељ. — За то треба заиста имати јаку вољу.

— То је истина... Пати она никад није недостајала — кисело додаде Паја.

ПОСЛЕДЊА НАДА

Шиља изиграва кућевласника, јер има малу полску кућу, и због тога се много прави важан. Али једног дана дође му закупац и пожали се како тамо више не може да живи, јер му већ данима прокићњава.

— Не брините ништа — умирује га Шиља — за неколико дана све ће бити у реду.

— Шта — обрадова се закупац — поправићете ми кров.

— А, то не, али сад сам баш слушао на радију метеоролошки билтен и они кажу да ће се време побољшати.